

**De aansluiting van de beroepsopleidingen sector
bloemschikken op de beroepspraktijk**

Een vooronderzoek

**C. L. Poortman
A.A.M. Wognum
T.F. Brandsma**

Universiteit Twente,
Faculteit der Toegepaste Onderwijskunde
Afdeling Onderwijsorganisatie en –management
Enschede, mei 2002

Enschede, mei 2002

Voor u ligt het rapport over de stand van zaken rondom de kennis over de aansluiting van de opleidingen in de sector bloemschikken op de beroepspraktijk. Dit vooronderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Productschap Tuinbouw en de Vereniging Bloemistwinkeliers Centrale Vereniging Bloemendetailhandel (VBW), door Universiteit Twente, Faculteit der Toegepaste Onderwijskunde, afdeling Onderwijsorganisatie en -management.

Auteurs:

C. L. Poortman
A.A.M. Wognum
T.F. Brandsma

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	3
<i>1. De aansluiting van de beroepsopleidingen sector bloemschikken op de beroepspraktijk</i>	4
1.1. Inleiding.....	4
1.2. Onderzoeksvraag.....	4
1.3. Methode.....	4
<i>2. Resultaten en conclusies</i>	6
2.1. Resultaten documentanalyse	6
2.2. Conclusies documentanalyse	8
2.3. Resultaten en conclusies interviews	9
2.4. Vervolg	12
<i>3. Aanbevelingen voor nader onderzoek</i>	13
3.1. Inleiding en prioriteitstelling	13
3.2. Aanbevelingen per thema	13
3.3. Slotwoord	17
Bijlage A: Documentenlijst	18
Bijlage B: Respondenten	19
Bijlage C: Interviewschema	20
Bijlage D: Samenvatting interviews	29
Bijlage E: Uitwerking interviews	39

1. De aansluiting van de beroepsopleidingen sector bloemschikken op de beroepspraktijk

1.1. Inleiding

Sinds enkele jaren worden ingrijpende veranderingen in de markt van de bloemendetailhandel geconstateerd (AOC Raad, 2001). Voorbeelden hiervan zijn de grote en nog toenemende concurrentie en de toenemende spanning tussen de elementen handel en ambacht in de sector. Om tijdig en adequaat op ontwikkelingen in te kunnen spelen, is goed opgeleid personeel nodig. Maar er heerst juist een gebrek aan personeel; zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht. Dit probleem kan (mede) met behulp van goede vakopleidingen worden aangepakt. Om een adequate aansluiting op de beroepspraktijk te realiseren, is ook intensieve inbreng van en samenwerking met afgevaardigden uit deze beroepspraktijk nodig.

Door Productschap Tuinbouw (PT) is de vraag geopperd in hoeverre de opleidingen aansluiten op de beroepspraktijk. Dit vooronderzoek heeft tot doel om een definitieve beschrijving te geven van eventuele problemen inzake de aansluiting van de opleidingen sector bloemschikken op de beroepspraktijk.

In het vervolg van dit rapport wordt ten eerste de onderzoeksvraag gepresenteerd. Daarna wordt kort ingegaan op de onderzoeksmethode. De resultaten en conclusies worden vervolgens weergegeven waarna het rapport wordt afgesloten met aanbevelingen voor nader onderzoek.

1.2. Onderzoeksvraag

Hoewel in verschillende bronnen¹ dezelfde thema's met betrekking tot problemen met de aansluiting op de beroepspraktijk terugkeren, was nog niet geheel duidelijk in hoeverre daadwerkelijk gesproken kon worden over algemeen erkende, relevante kwesties. Om hier meer duidelijkheid over te krijgen, wordt getracht met dit vooronderzoek een antwoord te geven op de volgende vraag:

Wat is de huidige stand van zaken met betrekking tot de kennis over de aansluiting van de opleidingen sector bloemschikken op de beroepspraktijk?

1.3. Methode

Documentanalyse

Ten eerste is door middel van een documentanalyse vastgesteld welke kwesties aangaande de aansluiting beroepspraktijk-onderwijs een rol spelen. Hiervoor zijn bronnen afkomstig van instanties uit de sector zelf alsmede van onafhankelijke instellingen geraadpleegd. Een lijst van bestudeerde documenten staat in bijlage A. De resultaten van de documentanalyse worden weergegeven in het volgende hoofdstuk.

Interviews

Om de vraag te beantwoorden hoe de stand van zaken is rondom de kennis over de bevindingen uit de bestudeerde documenten, lag het voor de hand sleutelpersonen uit de sector te raadplegen. Het gaat dan om personen die vanwege hun professionele functie een belangrijke plaats innemen in bedrijven en andere instellingen en organen binnen de sector bloemschikken. De opdrachtgever heeft hiervoor enkele betrokkenen aangewezen. Deze sleutelpersonen zijn door middel van interviews geraadpleegd. Een lijst van respondenten staat in bijlage B. De thema's die naar voren kwamen tijdens de documentanalyse zijn

---

¹ Zoals het proefvisitatierapport van de opleidingssector bloemschikken (AOC Raad, 2001). Zie bijlage A voor de volledige lijst van geraadpleegde documenten.

gebruikt als leidraad voor het interviewschema. Hierbinnen zijn specifiekere vragen geformuleerd. In bijlage C is het interviewschema opgenomen. Vanwege de verschillende functies en posities van de respondenten hebben de interviewers naar eigen inzicht soms ter plekke vragen weggelaten of toegevoegd. In het volgende hoofdstuk zijn, na de resultaten van de documentanalyse, de resultaten van het interviewdeel samengevat.

2. Resultaten en conclusies

In dit deel worden de resultaten van de documentanalyse en interviews besproken. Bovendien worden de conclusies gepresenteerd.

2.1. Resultaten documentanalyse

Tijdens de documentanalyse kwamen verschillende thema's voor problemen en aandachtspunten aangaande het bloemistenonderwijs naar voren. In het onderstaande worden de bevindingen per document weergegeven.

Eindrapport proefvisitatie van de opleidingssector bloemschikken

Ten eerste bleek uit het proefvisitatie rapport (AOC Raad, 2001) dat de deelnemersaantallen van de opleidingen teruglopen. Landelijk gezien gaat het om een daling met ongeveer 31% (van 1997-2001). Mede gezien de schaarste op de arbeidsmarkt in deze sector is dit een groot probleem. Daarnaast heeft de daling van het totaal aantal leerlingen terwijl het opleidingsaanbod groot is, 'verdunding' tot gevolg. Deze verdunding kan de kwaliteit en continuïteit van de opleidingen bedreigen. Dit uit zich volgens het rapport in o.a. lesuitval van beroepsgerichte deelkwalificaties, gebrek aan mogelijkheden voor specialisatie en differentiatie in de onderwijsinhoud en het heeft een remmend effect op onderwijsvernieuwingen. Volgens het rapport is daarom concentratie en samenwerking nodig. Het ontbreekt op veel locaties aan een gemeenschappelijk gedragen, goed beargumenteerde visie op leren en onderwijzen. Hierdoor worden onderwijsvernieuwingen in het gunstigste geval slechts door enkele enthousiaste individuen voortgetrokken.

Wat betreft inhoud van de opleidingen wordt volgens dit rapport te weinig aandacht besteed aan commerciële en sociale vaardigheden, terwijl die, met name voor het ondernemerschap, van essentieel belang zijn. Ook is er nog te weinig toepassing van zelfstandig leren. Tot slot werd wat betreft inhoud van de opleidingen een gebrek aan aandacht voor plantenkennis geconstateerd.

Op sommige locaties doen zich problemen voor met de Beroepspraktijkvorming (BPV). Zowel vanuit de AOC's als vanuit de leerbedrijven dient de begeleiding en het contact te worden verbeterd. Specifieker gesteld blijkt o.a. dat leerbedrijven leerlingen soms als 'goedkope werknemer' beschouwen, er geen opdrachten vanuit de school worden verstrekt en men bij het bedrijf te weinig gericht is op de leerstof. Ook wordt er in het rapport voor gepleit om het bedrijfsleven intensiever te betrekken bij ontwikkeling en afname van toetsen.

Sinds leerjaar 2001-2002 is de nieuwe kwalificatiestructuur, KS2000+, in werking getreden. Volgens het rapport verloopt de vertaling naar het onderwijs traag en komen gezamenlijke didactische vernieuwingen slecht van de grond. Zo zou meer aandacht kunnen worden besteed aan ICT toepassingen. Ook ontbreekt het aan een helder beleid voor erkenning verworven competenties (EVC).

Tenslotte hebben de AOC's geen (systematisch) inzicht in de carrière van leerlingen na de school. Waar ze een baan vinden, hoe lang een baan behouden wordt en welke rol de opleiding hierin speelt, is niet bekend.

Brainstormsessie SOB

Dit document betreft een bijeenkomst geïnitieerd door de SOB (Stichting Onderwijs Bloemschikken/-detailhandel) in 1999. In dit rapport wordt geconstateerd dat de kwaliteit van de opleidingen te wensen overlaat en dat de betrokkenheid van de branche bij het opleiden te kort schiet. Goed vakonderwijs is echter van groot belang vanwege de ontwikkelingen in de branche, waaronder de toenemende concurrentie. Men is van mening dat verbetering van de communicatie bedrijfsleven-onderwijs en verbetering van de BPV nodig zijn. In

overeenstemming met het proefvisitatierapport wordt gesteld dat er te veel scholen zijn die de vakopleiding bloemschikken aanbieden. Bovendien vindt men dat scholen meer op motivatie zouden moeten selecteren en dat er in het reguliere vakonderwijs te veel aandacht wordt besteed aan basistechnieken en routine. Ook volgens dit rapport is het ten minste nodig dat wordt bijgehouden waar (oud-) leerlingen (in professioneel opzicht) terecht komen. Tot slot wordt geconcludeerd dat het bedrijfsleven aan imago-verbetering van de branche moet werken.

NIPO-marktonderzoek

Volgens dit marktonderzoek (NIPO, 2001) onder leden van de CVAH², NVT³ en de VBW⁴ ondervindt de sector problemen bij het vinden van personeel door krapte op de arbeidsmarkt, maar ook door gebrek aan motivatie en vakkundigheid, ontoereikend salaris en ongewenste werktijden. De ambulante handel is veel minder tevreden over de mate waarin het personeel aan de eisen voldoet dan de bloemistwinkeliers en de tuincentra.

Brancheonderzoek detailhandel in bloemen en planten

In dit verslag (1999) wordt een schets gegeven van de vele ontwikkelingen in de branche. Zo wordt bevestigd dat veel bloemisten naar nieuwe medewerkers op zoek zijn en de concurrentie groot is en toeneemt. Specifieke voorbeelden van ontwikkelingen zijn dat milieuvriendelijke producten in opmars zijn, bouwmarkten inmiddels ook planten verkopen en er een nieuwe regelgeving inzake ziektewet, opzet arbodienst, e.d. is. Ook moet worden ingespeeld op interieurtrends en de opkomst van ICT. Tot slot wordt gesteld dat de samenwerkingsgraad in de bloemendetailhandel (vergeleken met andere detailhandelsbranches) zeer laag is.

Bloemenwinkels (branches in detail)

Ook het Hoofdbedrijfschap Detailhandel (2001) meldt dat het tekort aan personeel de afgelopen jaren weer sterker voelbaar werd. Het HBD brengt samen met de SOB vier keer per jaar een lesbrief uit met ontwikkelingen in het bedrijfsleven die van belang zijn voor docenten en leerlingen in het bloemenvakonderwijs, met het oog op een goede aansluiting van het vakonderwijs op de bloemendetailhandel.

Advies inzake de evaluatie van de WEB van de werkgroep evaluatie WEB van de AOC Raad

In dit advies wordt door de werkgroep evaluatie WEB van de AOC Raad (2000) gesteld dat kennis door toenemende concurrentie binnen de bedrijven blijft. Dit terwijl deze kennis bij zou kunnen dragen aan verbetering van het onderwijs. De opleidingen in het gehele agrarisch onderwijs leiden volgens dit advies aan een imagoprobleem. Er is niet alleen te weinig bekend over de opleidingen, maar het beeld dat er is klopt volgens dit document niet, omdat het direct gerelateerd wordt aan agrarische productie. Wat betreft de certificering van leerbedrijven (waar BPV kan worden gevolgd) stelt men dat het accrediteren van BPV-bieders in handen zou moeten zijn van de onderwijsinstellingen en dat de voorwaarden bij de kwalificatiestructuur moeten passen. Het landelijk orgaan beroepsonderwijs voor deze sector (Aequor) wordt in dit advies gepresenteerd als een agrarisch kenniscentrum wat een goede afstemming van het middelbaar beroepsonderwijs op de behoeften van het groene bedrijfsleven beoogt te realiseren.

Projectplan onderwijshuis bloemendetailhandel

Volgens dit projectplan (SOB-VBW, 2001) is er door de invoering van de WEB een grotere verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven gelegd voor de inhoud van het onderwijs, terwijl de actieve inbreng van het bedrijfsleven in het onderwijs in de huidige situatie maar beperkt is. Oplossingen die binnen dit projectplan geschetst worden zijn o.a. het ontwikkelen van

---

² Centrale vereniging ambulante handel

³ Nederlandse werkgeversvereniging van groen- en tuincentra

⁴ Vereniging bloemistwinkeliers Centrale vereniging bloemendetailhandel

lesbrieven over specifieke, voor de branche actuele onderwerpen in combinatie met een gastles van een materiedeskundige, implementatie en versterking van sectoradviesraden binnen de sector en verbetering van de ondersteuning van de BPV. Er worden bij dit laatste maatregelen genomen die zowel op bedrijfsleven als scholen gericht zijn. Zo zouden scholen over een werkboek met opdrachten als handleiding voor de BPV dienen te beschikken.

Afstemming van kwalificatiestructuren op gebruikerswensen in het bedrijfsleven

In dit rapport van het STOAS (Klarus, 2000), voornamelijk gericht op de kwalificatiestructuur in relatie tot EVC, wordt gesteld dat de nieuwe KS niet bruikbaar zou zijn voor het bedrijfsleven. Dit omdat de kwalificaties nog steeds zijn vastgelegd in activiteiten, taken en handelingen, in plaats van in competenties.

2.2. Conclusies documentanalyse

Naar aanleiding van de informatie verkregen uit de documentanalyse werd een aantal thema's voor de interviews geformuleerd. In hoofdzaak zijn dit:

- Dalend leerlingenaantal en de gevolgen hiervan voor AOC's.
- Inhoud opleidingen: aandacht voor de door het bedrijfsleven gewenste kennis en vaardigheden en de onderwijskundige opzet.
- BPV en de communicatie met het bedrijfsleven.
- KS2000+.

Hierbij zijn in eerste instantie de volgende specifiekere vragen geformuleerd.

- a) Wat is bekend over de (dalende) instroom en wat zijn de gevolgen hiervan bij AOC's?
- b) In hoeverre komen kennis en vaardigheden, die de leerling naar mening van het bedrijfsleven dient te bezitten, in het vakonderwijs voldoende aan bod?
  - Zoals sociale, commerciële, ondernemers- en productievaardigheden.
  - Plantenkennis.
- c) In hoeverre zijn er elementen in het vakonderwijs opgenomen die overbodig zijn voor uitoefening van de functie waarop het onderwijs zich richt?
- d) In hoeverre is het bedrijfsleven tevreden met het huidige beroepsonderwijs en de beroepspraktijkvorming?
  - In hoeverre is de geconstateerde kritiek terecht en generaliseerbaar?
- e) In hoeverre zijn de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven tevreden over de onderlinge communicatie?
- f) In hoeverre onderscheidt de leerling uit de nieuwe kwalificatiestructuur zich van de traditionele leerling uit de jaren '80?
  - In hoeverre wordt de geconstateerde kritiek ondervangen met behulp van de nieuwe kwalificatiestructuur (KS 2000+)?

Op basis van bovenstaande punten is een uitgebreid interviewschema geconstrueerd. Enerzijds is een groot aantal specifieke vragen geformuleerd om te zorgen dat tijdens de interviews geen belangrijke aspecten over het hoofd gezien zouden worden, anderzijds is tijdens de interviews flexibel met de schema's omgesprongen. Sommige vragen werden namelijk al eerder in het schema beantwoord dan gepland of tijdens het proces bleken enkele vragen minder relevant te zijn. De specifieke structuur en inhoud van het interviewschema is gegeven in bijlage C. Deze vragen zijn dus niet aan elke respondent gesteld. In de volgende paragraaf worden de resultaten en conclusies van het interviewdeel gepresenteerd.

2.3. Resultaten en conclusies interviews

In de tabel in bijlage D zijn de reacties van de verschillende respondenten op de besproken probleempunten samengevat. In bijlage E is de volledige uitwerking van de interviews gegeven.

Wat betreft dit deel van het onderzoek stond de vraag centraal of de interviews meer kennis op zouden leveren aangaande de aansluiting van de opleidingen sector bloemschikken op de beroepspraktijk dan de documentanalyse. Het bleek dat er geen grote verrassingen wat betreft vragen (voor de geïnterviewden) noch antwoorden (gezien de uitkomsten van de documentanalyse) waren. Toch hebben de interviews enkele interessante suggesties voor verbetering opgeleverd, die, voor zover al aangekaart in de geraadpleegde documenten, tot op heden nog niet zijn aangepakt. Een voorbeeld hiervan is de toenemende focus op innovatie in leerprocessen. In de resultatentabel (bijlage D) is aangegeven wat precies de reacties van de sleutelpersonen uit de bloemenbranche op de genoemde probleempunten waren. Daarnaast zijn suggesties voor oplossingen vermeld. In het onderstaande worden deze conclusies samengevat weergegeven.

Instroom, verdunning en imago

- Concentratie van opleidingen en samenwerking tussen AOC's is nodig volgens Aequor, maar volgens de AOC Raad is de variëteit aan richtingen een antwoord op de gedifferentieerde vraag vanuit de beroepspraktijk.
- Er moeten bedrijfsopleidingen worden aangeboden op AOC's omdat bedrijven daar behoefte aan hebben. Zo wordt de lage instroom op AOC's gecompenseerd door instroom, met een specifieke behoefte, vanuit het bedrijfsleven.
- Imago is een groot probleem, er is betere voorlichting nodig om een beter gefundeerd en positiever beeld weer te geven.
- Drempelloze instroom is een probleem omdat er van het weinige aantal leerlingen relatief nog minder resteert dat op niveau 4 uitstroomt. Er is meer selectie nodig.

Inhoud onderwijs:

KVA⁵

- Sectoradviesraden zouden een rol moeten spelen in het legitimeren en vernieuwen van onderwijsinhoud.
- Kennis: vaktechnische vaardigheden waaronder taalbeheersing, sociale en commerciële vaardigheden zijn minstens zo belangrijk als vaktechnische kennis, maar het schort aan al deze elementen. Er is altijd spanning tussen ambachtelijke en handel- elementen.
- Tijdens werken in de praktijk wordt pas duidelijk welke kennis en vaardigheden nog onvoldoende ontwikkeld zijn. Om hierop in te spelen zouden AOC's bedrijfsopleidingen aan moeten bieden (zie ook *instroom*).
- De bedrijfseconomische en commerciële kant zullen meer aandacht krijgen, omdat de externe legitimering zal worden aangescherpt
- Zelfstandig en voortdurend leren wordt nog te weinig toegepast in de opleidingen, terwijl het wel belangrijk is. Met dit leerling-type is het niet altijd gemakkelijk volgens enkele respondenten.
- Wat bijv. zelfstandig leren betreft is er veel meer mogelijk met deze leerlingen dan verwacht wordt volgens de AOC Raad. (zie *leerwijze en innovatie*).
- 'Periferie van het beroepenveld': samenwerkingsverbanden tussen bloemisten realiseren i.p.v. naast elkaar in niches werken. Opleiding hoeft zich niet meer op 'periferie' te richten dan nu het geval is.

---

⁵ kennis, vaardigheden en attituden

- Vrije ruimte zou beter gebruikt moeten worden voor afstemming op ontwikkelingen in de branche en de regio. Hiervoor moet meer samengewerkt worden met het bedrijfsleven. De sectoradviesraden zouden hierin, landelijk aangestuurd, een rol moeten spelen.

Actualiteit (zie ook *leerwijze en innovatie*)

- Korte, gerichte cursussen verzorgen om aan actuele ontwikkelingen aandacht te besteden.
- Elk schooljaar 3 tot 4 weken uittrekken voor bijscholing van de gehele tak.
- Docentenstages instellen in de vorm van echte werkstages waarin docenten voor bepaalde tijd in een bedrijf gaan werken. Tentoonstellingen en beurzen kunnen ook een rol spelen.

Carrièreperspectief (zie ook *kwaliteitszorg*)

- In de nieuwe kwalificatiestructuur bevordert een drievoudige kwalificatie de brede inzetbaarheid van uitstromers.
- Er kan meer aandacht worden besteed aan salaris, werktijden, ziekte- en Arbo-wet die gelden voor de sector.

Leerwijze en innovatie

- De capaciteit van scholen om vernieuwingen te realiseren moet worden verhoogd.
- Er zijn radicaal andere onderwijsconcepten nodig.
  - Het bedrijf moet veel meer centraal staan.
  - School is niet dé plek om te leren: ICT en afstandslernen kunnen ter (gedeeltelijke) vervanging dienen.
  - Scholen moeten worden gezien als *competentiecentra*
  - Er is meer geïntegreerd onderwijs nodig. Kennis en vaardigheden gelden dan als voorwaarde voor wat je moet doen in de bloemenwinkel. Er moeten meer multidisciplinaire, geïntegreerde vraagstukken worden toegepast.
  - Leerlingen zouden veel meer moeten doen volgens 'studiehuisconstructie'.
  - Projecten afronden via ICT als mogelijkheid:
    - Context-gerelateerd aandacht besteden aan ICT mogelijkheden.: e-commerce, maken van promotiemateriaal, boekhouding, etc.
  - ICT toepassingen kunnen schaalproblemen en werkdruk voor docenten deels oplossen.
  - Zelfwerkzaamheid en een deel van de opleiding via ICT volgen bevordert aandacht voor actuele ontwikkelingen, bijv:
    - Leerlingen kaarten zelf projecten aan.
    - Leerlingen zoeken via internet informatie uit het internationale veld op.

KS2000+

- Bedrijfsleven is niet meegegroeid met werken in modules en met certificaten, er is misschien wel clustering nodig vanwege grote hoeveelheid certificaten. Clustering is al door COB (Aequor) in gang gezet.
- Scholen kijken uit naar een structuur die gebaseerd is op competenties.

Afstemming bedrijfsleven en onderwijs

- Het bedrijfsleven heeft nog niet altijd in de gaten wat er bij de opleidingen speelt. Onderwijs en bedrijfsleven zijn totaal verschillende belevingswerelden.
- Er is meer en betere communicatie nodig, o.a. via sectoradviesraden. Deze moeten als kritisch platform functioneren.
- In samenwerkingsverband kunnen managementcursussen op niveau 4 worden gegeven, om aan de behoefte van groeiende bedrijven te voldoen.
- Het informele netwerk van AOC's is meestal goed. Een orgaan waarin door het regionale bedrijfsleven met AOC's wordt gesproken over de inhoud van de opleidingen ontbreekt tot op heden.

- In april vindt de eerste bijeenkomst van de opstart van de sectoradviesraden plaats. Deze zullen in principe 4 tot 5 keer per jaar bijeenkomen. Ondernemers communiceren hierin met de school. Het VBW/SOB beleid bereikt zo het onderwijs op AOC's.

BPV

- De BPV is zeer belangrijk voor het opdoen van specifieke praktijkkennis.
- Het bedrijfsleven heeft waarschijnlijk een te hoge verwachting van een net afgestudeerde.
- Omdat ondernemers zelf vaak laaggeschoold zijn, ontbreekt bij hen meestal interesse voor onderwijs.
- Bedrijven moeten bereid zijn om te investeren in de BBL: zij kunnen de leerlingen dan conform hun eigen eisen opleiden.
- Eigenlijk moest tot nu toe al worden vastgelegd op welke manier de BPV vormgegeven zou worden in een overeenkomst tussen leerling, school en leerbedrijf. Maar hier ontbreekt het vaak nog aan.
- De capaciteit voor begeleiding vanuit AOC's in termen van tijd en aandacht, en in bedrijven (ook in didactische zin), moet verhoogd worden.
- Bedrijven moeten goed op de hoogte worden gebracht van de verplichtingen die de BPV met zich meebrengt, alsmede van de voordelen voor alle deelnemende partijen.
- Er vindt te weinig terugkoppeling door leerlingen plaats: noch richting bedrijven, noch richting docenten.
- Er is een groot verschil tussen de structuur van AOC's en de structuur van het bedrijfsleven. Daarom botst het vaak qua mentaliteit.
- Wat betreft toetsing is er verschil van mening tussen de respondenten. Aan de bedrijfskant vindt men dat meer betrokkenheid vanuit het bedrijfsleven bij toetsing nodig is, de AOC Raad denkt echter dat het bedrijfsleven hier te weinig zicht op heeft.

Kwaliteitszorg, visie en beleid

Kwaliteitszorg

- Er is helemaal geen kwaliteitszorgstructuur. Dat verhindert het maken van een goede meerjarenplanning.
  - Er vindt te weinig evaluatie door leerlingen plaats, enkele AOC's uitgezonderd.
  - Organisatiestructuur op AOC's is 'stroperig': besluitvorming en doorvoeren duurt te lang.
  - AOC's bezitten wel de kwaliteit en zijn bezig een inhaalslag te maken.
  - Er is een algemeen beleid nodig, met o.a. evaluatie door leerlingen als onderdeel van een kwaliteitszorgsysteem.

Visie en beleid

- Het is een belemmering dat het op de (meeste) AOC's ontbreekt aan een gemeenschappelijke visie, maar de vraag is of dit landelijk bepaald kan worden. Dit omdat de afgelopen jaren juist meer verantwoordelijkheid aan de AOC's zelf is gegeven.
- Bij 'vooroplopende' AOC's werkt men inderdaad vanuit een gemeenschappelijke visie.
- AOC's staan open voor 'best practice' voorbeelden.
- Omdat er geen gestructureerde visie op schrift is, is het moeilijk grip te krijgen op de toekomst van het agrarische onderwijs. Er wordt te veel op ad hoc basis beslist.
- De AOC Raad schrijft visienota's die het macroniveau betreffen.

Professionalisering docenten

- Professionalisering en bijscholing van docenten laat te wensen over.
- Structuur van de lerarenopleiding bevordert de handhaving van de verschillende belevingswerelden bedrijfsleven-onderwijs.
- De agrarisch-pedagogische hogeschool is sterk gericht op theorie en weinig op praktische ervaring.
- Men zou meer aan bijscholing moeten doen.

Carrièreperspectief leerlingen

- Er is weinig bekend over de bestemming van uitstromers. Noch is er genoeg bekend over de redenen van vroegtijdige uitstroom of verandering van baan. Het is belangrijk dat hier inzicht in komt.

Toetsing

- Is er meer betrokkenheid van en controle door het bedrijfsleven nodig?

2.4. Vervolg

In de conclusies wordt aangegeven welke kwesties in de aansluiting van de beroepsopleidingen op de beroepspraktijk door de sleutelpersonen worden erkend en welke oplossende maatregelen eventueel in gang zijn gezet of binnenkort ondernomen worden. In het volgende hoofdstuk wordt beargumenteerd waarom nader onderzoek van een aantal kwesties gerechtvaardigd is en welke vragen ten minste beantwoord zouden moeten worden.

3. Aanbevelingen voor nader onderzoek

3.1. Inleiding en prioriteitstelling

Zoals al opgemerkt in het vorige hoofdstuk, hebben de interviews op zich weinig volstrekt nieuwe informatie opgeleverd. Echter het geheel aan kennis dat gegenereerd is door middel van de documentanalyse en interviews, levert een completer beeld met betrekking tot de aansluiting van de opleidingen op de beroepspraktijk. De veelheid aan informatie met betrekking tot probleem- of aandachtspunten en de meningen hierover vanuit de belangrijkste instellingen in de sector, vormen een uitgangspunt op basis waarvan verbeteringen in gang gezet kunnen worden. Er is al een aantal acties ondernomen door instellingen⁶ zelf, maar wat de meeste aandachtspunten betreft zou het beter zijn om een gefundeerde onderzoeksbasis te leggen. Indien immers een aantal losse initiatieven wordt genomen, zonder dat eerst aanknopingspunten en mogelijkheden voor oplossingen in samenwerking zijn uitgedacht, is de kans groot dat energie wordt verspild aan schijnoplossingen. Nu bekend is welke hoofdonderwerpen aangepakt zouden moeten worden, (zie het vorige hoofdstuk) kan (in samenwerking tussen opleidingen en bedrijfsleven), een systematische aanpak gehanteerd worden. De onderstaande aanbevelingen voor nader onderzoek kunnen hiervoor uitgangspunt zijn.

De aanbevelingen zijn in volgorde van prioriteit behandeld. Dit wil zeggen: de meest urgente problemen worden aangepakt in het eerstgenoemde thema van aanbevelingen. Dit is volgens de auteurs het instroom-uitstroom en imago-probleem. Als laatste wordt de kwalificatiestructuur genoemd. Uit de interviews bleek dat hier de afgelopen jaren al hard aan gewerkt is en dat er nu eenmaal een spanningsveld is tussen breedte en detail wat betreft eindtermen. Bovendien geldt ook in bepaalde mate een afhankelijkheid in de volgorde: men kan zich pas volledig aan leerprocessen weiden als men de visie en het beleid heeft uitgewerkt, waar men pas grondig aan kan werken als duidelijk is welke richting noodzakelijk is in termen van instroom en imago. Tot slot zou de kwalificatiestructuur eventueel nog aanpassing behoeven op basis van een verandering in leerprocessen en toetsing.

3.2. Aanbevelingen per thema

Instream, uitstroom en imago

Eén van de respondenten beschouwt de drempelloze instroom op AOC's als een substantieel probleem. Veel leerlingen hebben namelijk niet de capaciteiten om op niveau 3 of 4 uit te stromen. Volgens deze respondent is daarom betere selectie nodig. De vraag is in hoeverre dit realiseerbaar is, gegeven de toch al lage instroom op de AOC's. Wat betreft deze lage instroom is van drie kanten een oplossing te onderscheiden. Ten eerste zouden AOC's de verdunning tegen kunnen gaan door concentratie en samenwerking. Het is echter lastig te bepalen hoe dit vormgegeven moet worden: het is immers onwaarschijnlijk dat de instellingen opleidingen dan wel leerlingen 'op zouden geven'. Bovendien is één van de respondenten van mening dat de differentiatie juist bijdraagt aan de aansluiting op de beroepspraktijk.

Ten tweede kunnen AOC's de lage instroom vanuit het reguliere circuit compenseren met instroom vanuit het bedrijfsleven, waar een duidelijke behoefte voor bijscholing is⁷. Eén van de respondenten was stellig van mening dat als AOC's niet op deze behoefte in zouden spelen, bedrijven zelf voor dergelijke opleidingen zullen gaan zorgen.

---

⁶ Bijvoorbeeld in het projectplan *Onderwijshuis Bloemendetailhandel* door R. van Aalderen (SOB-VBW, 2001) wordt al een aantal projecten beschreven om de informatie-uitwisseling tussen bedrijfsleven en onderwijs en de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

⁷ De VBW is voornemens een *employability* traject te starten wat bij dit punt aansluiting kan vinden.

Ten derde is het essentieel om er achter te komen waaróm leerlingen ‘niet binnen komen’ en ook waarom een (groot) deel vroegtijdig de school weer verlaat. Er werd tijdens de interviews aangegeven dat het imago in de groene sector een groot probleem is, wat ook al bleek uit de documentanalyse. Maar noch uit de documentatie noch uit de interviews valt op te maken dat de mogelijkheden voor voorlichting, marketing en werving uitgebreid zijn verkend en uitgevoerd. Uit de documentanalyse bleek wel dat enkele losse initiatieven zijn genomen met name op het gebied van werving maar het is mogelijk dat men op dit gebied kansen heeft laten liggen⁸. Het imago-probleem zou aangepakt kunnen worden door een imago-onderzoek uit te voeren onder de doelgroep (mogelijke instromers), leerlingen van AOC's, maar ook docenten en het bedrijfsleven. Imago-onderzoek maakt deel uit van marketing. Een uitstroom-onderzoek⁹ zou hiervan deel uit moeten maken. Op basis van deze onderzoeken kan worden vastgesteld wat het verschil tussen het huidige en het gewenste imago is en kan met behulp van gerichte marketingstrategieën worden getracht het gewenste imago te realiseren. Pas als bekend is hoe alle partijen hierover denken, kan een specifiek beleid worden uitgedacht. Gezamenlijke voorlichting waarin een gefundeerd, positiever beeld van de sector wordt geschetst (idee van één van de respondenten), maakt hier deel van uit. Bovendien is het nodig dat de sector zich positioneert ten opzichte van o.a. bouwmarkten en supermarkten, gezien de enorme concurrentie met deze ‘branchevreemden’¹⁰. Ook het carrièreperspectief van leerlingen en de daadwerkelijk gevolgde carrière na uitstromen, is relevant.

Mogelijke vragen wat betreft instroom, uitstroom en imago zijn:

Concentratie en samenwerking

Is het mogelijk en wenselijk om de opleidingen te concentreren op een aantal locaties?

Scholingsbehoefte bloemisten

Is het mogelijk dan wel wenselijk de dalende instroom te compenseren met instroom uit het bedrijfsleven met een specifieke behoefte?

*Imago en marketing*¹¹

- ⇒ Welk beeld heeft de doelgroep van de bloemistenopleidingen?¹²
- ⇒ Hoe is dit beeld tot stand gekomen?
- ⇒ Wie zijn de overige betrokken partijen (ook oud-leerlingen) en wat is hun beeld ?
  - ⇒ Waarom stromen leerlingen vroegtijdig uit?
- ⇒ Is het mogelijk dat dit beeld ten grondslag ligt aan de lage instroom op AOC's?
- ⇒ Wat zijn de korte-en lange termijn doelen van de instellingen? (heeft ook betrekking op *visie en beleid*)
- ⇒ Wat is het gewenste imago?
- ⇒ In hoeverre verschilt dit imago van het huidige imago?

---

⁸ Ook in het *Sectorbeleidsplan bloemen- en tuincentrumbranche 2002-2005* (Aequor, 2002) wordt bevestigd dat er een personeelstekort is en wordt de oplossing gezocht in wervingsacties onder herintreders en jongeren. Er wordt niet vermeld of er onderzoek is gedaan naar de beeldvorming van potentiële leerlingen en werknemers met betrekking tot de bloemenbranche. Het is nog niet duidelijk welk effect de wervingsacties gesorteerd hebben.

⁹ Eventueel bekende cijfers over uit- en instroom kunnen bij dit onderzoek worden gebruikt.

¹⁰ Aequor (2002) *Sectorbeleidsplan bloemen- en tuincentrumbranche*. Ongepubliceerd beleidsplan.

¹¹ Gebaseerd op: Foskett, N. (1992). Institutional identity in the school context. In Wognum, A.A.M. (2001) *Onderwijs- en Opleidingsmarketing* (p.147-155). Enschede: Universiteit Twente, Toegepaste Onderwijskunde.

¹² De in het najaar komende *megafestatie* (Utrecht, www.megafestatie.nl) biedt mogelijkheden om een imago-onderzoek onder de doelgroep uit te voeren.

- ⇒ Welke mogelijkheden zijn er om het imago positief te beïnvloeden, zodat het gewenste imago gerealiseerd kan worden?
  - ⇒ Op welke manier komt het imago in vergelijkbare beroepen¹³ uit andere sectoren tot stand?
  - ⇒ Welke mogelijkheden tot verbetering levert dit op?

Carrièreperspectief leerlingen en gediplomeerden

Onderzoek naar de bestemming van zowel vroegtijdige uitstromers als gediplomeerden.

- ⇒ Wat zijn de redenen voor vroegtijdige uitstroom?
- ⇒ Hoe verloopt de loopbaan van gediplomeerden en vroegtijdige uitvallers?
- ⇒ Wat zijn redenen voor wisselingen in de loopbaan?
- ⇒ Op welke manier kunnen in het onderwijs eventuele problemen met de loopbaan van zowel vroegtijdige uitstromers als gediplomeerden ondervangen worden?
- ⇒ Welke positieve uitkomsten m.b.t. het AOC-onderwijs worden gevonden en kunnen worden versterkt?

BPV en communicatie met bedrijfsleven

Aan de communicatie tussen het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen wordt gewerkt. Wat op dit punt nog aanbevolen kan worden is dat er meer en betere communicatie via sectoradviesraden plaatsvindt, gestuurd door een landelijke organisatie.

Met de WEB is ook de beroepspraktijkvorming ingevoerd. Vernieuwingen in het onderwijs hebben vaak hun tijd nodig voordat voor alle betrokkenen duidelijk is op welke manier hiermee het beste kan worden omgegaan. Bovendien heeft men de afgelopen 5 jaar ook aan een nieuwe kwalificatiestructuur gewerkt. Maar duidelijk is dat men nog lang niet tevreden is met de wijze waarop de BPV nu gestalte krijgt. Alle betrokkenen zijn het er over eens dat hier verbetering in aangebracht moet worden.

In principe begint het BPV-traject met een overeenkomst tussen AOC, leerling en leerbedrijf. Bij de respondenten heerst twijfel over de daadwerkelijke totstandkoming en uitvoering van dergelijke overeenkomsten. Bovendien is het de vraag in hoeverre de leerling, zowel vanuit AOC als leerbedrijf, voldoende wordt begeleid. Omdat terugkoppeling door de leerlingen richting docent en richting leerbedrijf grotendeels ontbreekt, worden deze vragen onvoldoende beantwoord. De AOC's geven aan over onvoldoende capaciteit te beschikken om het BPV-proces volgens de gestelde richtlijnen uit te voeren. De leerbedrijven zijn waarschijnlijk in didactische zin niet in staat om dit proces op het benodigde niveau vorm te geven.

De onderstaande vragen moeten in dit verband beantwoord worden¹⁴:

- ⇒ Hoe moet de programmering vormgegeven worden, m.a.w.: wat moet tijdens de BPV en wat moet tijdens het onderwijs op school gedaan worden?
- ⇒ Wat zijn de eisen aan leerbedrijven en hoe dragen deze bij tot een beter vormgegeven BPV? / In hoeverre draagt de certificering daadwerkelijk bij aan een beter vormgegeven BPV?
- ⇒ Zijn er voldoende erkende leerbedrijven en worden alle leerlingen daadwerkelijk bij een erkend leerbedrijf geplaatst?
- ⇒ Op welke manier kan worden gerealiseerd dat de leerbedrijven (ook in didactische zin) in staat zijn om het BPV-begeleidingsproces op voldoende niveau vorm te geven?

---

¹³ Bijv. qua salariering.

¹⁴ In het projectplan *Onderwijshuis Bloemendetailhandel* (R. van Aalderen, SOB-VBW, 2001) wordt in het deelproject *Ondersteuning Beroepspraktijkvorming* ingegaan op een aantal mogelijkheden voor verbetering van de BPV. Deze actiepunten kunnen, eventueel aangepast op basis van de resultaten van nader onderzoek, bijdragen aan verbetering.

Visie, beleid en kwaliteitszorg

Eén van de respondenten gaf aan dat er helemaal geen kwaliteitszorgsysteem aanwezig is op de (meeste) scholen. Bovendien ontbreekt het op de (meeste) scholen aan een gestructureerde visie op onderwijs en leren (op schrift). Op macroniveau wordt hier wel iets aan gedaan door de AOC Raad, maar het zou bevorderlijk zijn als de AOC's voor hun eigen instelling aan visie en beleid zouden werken. Dit blijkt uit de resultaten van enkele scholen die dit wel doen. De vragen die op dit punt beantwoord zouden moeten worden zijn:

Visie en beleid

- ⇒ Wat zijn de korte- en lange termijn doelen van de instellingen?
- ⇒ Hoe luidt de visie op *leren en onderwijs*, maar ook op andere zaken waar de instelling direct en indirect mee te maken heeft?
- ⇒ Op welke manier kunnen de instellingen visie en beleid vormgeven, in samenspraak met alle betrokkenen?
  - ⇒ Is het nodig en uitvoerbaar om hier landelijke aansturing te geven?
  - ⇒ Hoe vindt dit plaats in andere sectoren binnen AOC's?

Professionalisering van docenten

- ⇒ In hoeverre voldoet de agrarisch-pedagogische opleiding aan de behoeften?
  - ⇒ Is de afstemming theorie-praktijk en aandacht voor actuele ontwikkelingen adequaat?
- ⇒ Hoe denken docenten over hun bijscholingsactiviteiten?
  - ⇒ In hoeverre wordt nu bijscholing gevolgd?
  - ⇒ Welke mogelijkheden voor verbetering zijn op dit gebied te realiseren?

Innovatie in leerprocessen

Eén van de respondenten was stellig van mening dat verbeteringen in het AOC-onderwijs niet zozeer betrekking dienden te hebben op de inhoudelijke aansluiting op de beroepspraktijk, maar vooral op het vlak van de leerprocessen. Volgens hem zijn radicaal andere onderwijsconcepten nodig. Ook andere respondenten zien heil in ICT, vormen van zelfstandig(er) leren, e.d. Behalve verbeteringen wat betreft leerprocessen op zich, wordt door één van de respondenten aangenomen dat dit tevens schaalproblemen en werkdruk voor docenten kan verminderen, alsmede kan bijdragen aan aandacht voor actuele ontwikkelingen. De hoofdvraag betreft dus op welke manier je vanuit een andere visie op leerprocessen tot betere resultaten komt. Dit onderdeel kan in principe worden aangepakt als de instellingen hun *visie en beleid* voldoende hebben uitgewerkt. In de gehanteerde onderwijsaanpak wordt de visie op het onderwijs namelijk gereflecteerd.

De vragen bij dit aspect luiden:

- ⇒ Wat gebeurt er op AOC's ten aanzien van het primaire proces?
  - ⇒ 'Best practices' als voorbeeld?
- ⇒ Wat is (volgens alle betrokken partijen) de ideale manier om met leren om te gaan, afhankelijk van de (nieuwe) visie op leren?
- ⇒ Hoe kan gerealiseerd worden dat scholen de capaciteit hebben om vernieuwingen door te voeren?
  - ⇒ Hoe kan competentiegericht leren worden vormgegeven op AOC's?
    - ⇒ Zelfstandig leren
    - ⇒ Bedrijf veel meer centraal.
    - ⇒ School niet dé plek om te leren: ICT en afstandslernen ter (gedeeltelijke) vervanging: welke ideeën en mogelijkheden, gegeven de mening van alle betrokken partijen en de beschikbare capaciteit/faciliteiten op AOC's?
      - ⇒ ICT-mogelijkheden context-gerelateerd behandelen.

- ⇒ Meer geïntegreerd onderwijs. Kennis en vaardigheden als voorwaarde voor wat je moet doen in de bloemenwinkel. Meer multidisciplinaire, geïntegreerde vraagstukken.
- ⇒ Toetsing: op welke manier en door wie kan toetsing het beste worden vormgegeven?

KS2000+

Een probleem met de kwalificatiestructuur is dat er een remmende werking uitgaat van landelijke structuren en de gelaagde landelijke vertegenwoordiging van sociale partners op het aanpassingsvermogen van de kwalificatiestructuur (Klarus, 2000, p.5)¹⁵. Tijdens het interview met de AOC Raad werd een soortgelijke bewering gedaan als deze stelling van Klarus (STOAS onderzoek). De versnippering, als probleempunt erkend door bijna alle respondenten, wordt volgens het STOAS onderzoek veroorzaakt door het feit dat het onderwijs de KS vooral wil gebruiken als voertuig voor de invoering van nieuwe opleidingsvarianten. Landelijke organen hebben daarom baat bij toename van het aantal 'bemiddelde' kwalificaties. Behalve versnippering is vermindering van de herkenbaarheid voor het bedrijfsleven het gevolg. Toch waren de respondenten grotendeels van mening dat de KS redelijk tot goed aan de eisen van het bedrijfsleven voldoet, in ieder geval wat betreft de aansluiting in inhoudelijke zin. De vraag is echter in hoeverre de nieuwe KS bruikbaar blijft als de stap wordt gezet naar meer competentiegericht onderwijs. De meeste respondenten zijn immers van mening dat het tijd wordt om nieuwe onderwijsmodellen toe te passen. In dit kader zijn termen als *competentiecentra*, *studiehuisconstructie* en *multidisciplinair onderwijs* genoemd. Is het mogelijk om deze nieuwe kijk op leerprocessen toe te passen zonder een aanpassing in de kwalificatiestructuur te realiseren?

Om de behoefte aan nieuwe onderwijsmodellen (zie ook *innovatie in leerprocessen*), in combinatie met een bruikbare kwalificatiestructuur vast te stellen, is nader onderzoek nodig waarin de volgende vragen ten minste relevant zijn:

- ⇒ (Hoe) is de (huidige) KS te gebruiken in termen van ontwikkelingen in het kader van nieuwe onderwijsvormen, zoals competentiegericht onderwijs?
  - ⇒ Wat zijn de mogelijkheden om van de KS een flexibelere structuur te maken waarin ruimte is om snel aan te passen aan actualiteiten, zoals bijvoorbeeld de benutting of vergroting van de 'vrije ruimte'?

3.3. Slotwoord

De sector bloemschikken is volop in beweging. Dit heeft consequenties voor de kennis en vaardigheden die de branche nodig heeft en waar in het beroepsonderwijs aandacht aan wordt besteed. In dit onderzoek is getracht meer inzicht te krijgen in de kennis over de aansluiting van de opleidingen bloemschikken op de beroepspraktijk. Uit de documentanalyse en de interviews, waarover in dit verslag is gerapporteerd, blijkt dat er al veel initiatieven zijn gestart of in ieder geval bedacht om op geconstateerde knelpunten en ontwikkelingen te kunnen inspelen. Veel van deze initiatieven zijn echter ad hoc ontwikkeld, waardoor niet zonder meer vaststaat dat zij tot het gewenste resultaat zullen leiden. Om een goed antwoord op de vele ontwikkelingen en problemen in de sector te kunnen geven, is het nodig om op een systematische manier te werken aan weloverwogen plannen. Dit rapport beoogt hieraan een bijdrage te leveren.

---

¹⁵ Klarus, R. (2000). *Afstemming van kwalificatiestructuren op gebruikerswensen in het bedrijfsleven*. Wageningen: STOAS onderzoek.

Bijlage A: Documentenlijst

Eindrapportage proefvisitatie

AOC Raad (2001) . *Eindrapport visitatie van de opleidingssector bloemschikken*. Ede: AOC Raad

STOAS onderzoek 2000

Klarus, R. (2000). *Afstemming van kwalificatiestructuren op gebruikerswensen in het bedrijfsleven*. Wageningen: STOAS onderzoek.

Verslag van de brainstormbijeenkomst oktober 1999

SOB (1999). *Samenvatting van de brainstormbijeenkomst d.d. 25 oktober 1999*. Ongepubliceerd (intern) verslag.

NIPO marktonderzoek

Deprez, T & Hoekstra, P. (2001) . *Arbeidsmarktonderzoek bloemendetailhandel- en tuincentrumbranche*. Amsterdam: NIPO.

Brancheonderzoek detailhandel in bloemen en planten

Velden, van der A.J. (1999) . *Detailhandel in bloemen en planten, brancheschets*. Uitgevoerd door EIM in opdracht van HBD. Den Haag: Hoofdbedrijfschap Detailhandel.

Bloemenwinkels (branches in detail)

Hoofdbedrijfschap Detailhandel (2001) . *Bloemenwinkels*. Den Haag: Hoofdbedrijfschap Detailhandel.

AOC Raad WEB advies

AOC Raad (2000) . *Advies inzake de evaluatie van de WEB van de werkgroep Evaluatie WEB van de AOC Raad*. Ede: AOC Raad.

Projectplan Onderwijshuis Bloemendetailhandel

SOB-VBW (2001) . *Projectplan Onderwijshuis bloemendetailhandel*. Ongepubliceerd projectplan.

Bijlage B: Respondenten

Om privacy-redenen worden alleen de functienamen van de respondenten en de betreffende instelling vermeld.

Aequor: Landelijk Orgaan Beroepsonderwijs voor Agrarische Sector

Directeur externe zaken

Bedrijfsadviseur bloemen en tuincentrum

Bloemist

Tevens Voorzitter Stichting Onderwijs Bloemschikken (SOB) en bestuurslid van SOLLT en voorzitter van de sectorcommissie bloemendetailhandel en tuincentra van Aequor. Aangeduid als bloemist (SOB-voorzitter) of SOB-voorzitter (bloemist).

Bloemist

Tevens Bestuurslid VBW, SOB en SOLLT. Lid vaktechnische commissie Helicon (AOC), examinator, jurylid bij beroepenwedstrijden en lid van de visitatiecommissie proefvisitatie 2001. Aangeduid als bloemist (SOB-VBW bestuurslid) of als VBW-bestuurslid (bloemist).

AOC Raad

Directeur

Beleidsmedewerker

Bijlage C: Interviewschema

Vraag	Doorvraag en specifiek	Antwoord
A. Kwaliteit algemeen		
1. <i>Kunt u aangeven wat volgens u in hoofdzaak de problemen met de opleidingen in de bloemenbranche zijn?</i>		.....
2. [rechts] <i>Herkent u de door de visitatiecommissie geschetste problemen?</i>	Mogelijk uitgesplitst in: Verdunning:	-.....
3. <i>Wat is hierover uw mening?</i>	⇒ weinig vakdocenten ⇒ remmend effect op onderwijsvernieuwingen. ⇒ Onvoldoende mogelijkheden voor specialisatie en variatie inhoud. En het ontstaan van heterogene leerlinggroepen.	..... -.....
	4. <i>In het sectorbeleidsplan (13/11/2001) staat dat de sector lijdt aan een gebrek aan samenwerking, kleinschaligheid en onderlinge verdeeldheid, heeft dit zijn weerslag op het onderwijs?¹⁶</i>	....
	5. <i>Wat is eigenlijk de oorzaak van de lage en dalende instroom?¹⁷</i>	-... Eens-neutraal-oneens: ....
6. <i>Wat vindt u van de stelling dat de opleiding een verzameling certificaten is?</i>		....

¹⁶ Variatie in kwaliteit, onduidelijkheid m.b.t. kwalificaties, langdurige onderhandelingen

¹⁷ Reputatie, arbeidsvoorwaarden, BPV, laag totaal (demografisch; vergrijzing)

	<p>7. Bent u het dan eens of oneens met de conclusie van de auteurs van het proefvisitatierapport dat er betere afstemming <u>tussen</u> en <u>binnen</u> AOC's zou moeten zijn en dat concentratie en specialisatie binnen het opleidingsaanbod nodig is? (dus onderlinge afspraken/afstemming over wie wat aanbiedt)</p>	<p>-... Eens/oneens: ....</p>
--	--	--

Ik wil nu ingaan op de inhoud van de opleidingen

Inhoud

Vraag	Doorvraag en specifiek	Antwoord
<p>8. <i>Hoe denkt u over de aansluiting van kennis en vaardigheden zoals aan de orde komend in de bloemistenopleidingen op de beroepspraktijk?</i></p>	<p>Volgens het proefvisitatierapport van vorig jaar (2001) constateert men bijvoorbeeld een gebrek aan plantenkennis in het algemeen (voor alle opleidingen).</p> <p>9. In hoeverre denkt u dat plantenkennis voldoende aan de orde komt?</p>	<p>- Weinig – voldoende – veel: .....</p> <p>- Te weinig- voldoende- goed: .....</p>

<p>In het proefvisitatierapport staat dat men ‘uit geluiden van werknemers’ opmaakt dat er meer nadruk op</p> <p>⇒ Ondernemersvaardigheden en</p> <p>⇒ productievaardigheden gericht op een breed segment van de markt zou moeten zijn.</p> <p>10. <i>Wat is volgens u de discrepantie tussen het huidige en gewenste vaardigheidsniveau op het gebied van ondernemers- en productievaardigheden?</i></p> <p>12. <i>Hoe kan hierop volgens u worden ingespeeld?</i></p>	<p>‘De sector is laks in het aangaan van commerciële samenwerkingsverbanden om voordelen te behalen.’</p> <p>11. <i>Specifieker lijken vooral bedrijfseconomische vaardigheden en marketingvaardigheden belangrijk, wat denkt u?</i></p>	<p>- .....</p> <p>- .....</p>
<p>13. <i>In welke mate komt er naar uw mening de toepassing van zelfstandig leren aan de orde in het curriculum van de bloemistenopleidingen?</i></p>	<p>14. <i>Gaat het dan om zelfstandig leren als doel of als instructievorm¹⁸?</i></p> <p>15. <i>Waarom vindt u zelfstandig leren een belangrijk aspect?</i></p>	<p>- weinig – voldoende – veel: .....</p> <p>- .....</p> <p>- .....</p>
<p>16. <i>Heeft u overige opmerkingen m.b.t. kennis en vaardigheden op de opleidingen?</i></p>	<p>Je hebt aansluiting op beroepspraktijk gezien vanuit werkgevers maar ook vanuit werknemers</p> <p>17. <i>Werkgelegenheid, inkomen en perspectieven: iets aan te doen via onderwijs?</i></p>	<p>- .....</p>

¹⁸ als doel: de leerlingen moeten leren om zelfstandig te leren zodat zij hun eigen ontwikkeling en loopbaan kunnen sturen en zelf over nieuwe ontwikkelingen kunnen leren OF door de instructievorm zelfstandig leren, leren leerlingen andere vaardigheden als doel.

<p>18. <i>Vindt u dat de bloemistenopleiding voldoende aandacht besteedt aan actuele ontwikkelingen?</i></p>	<p>19. <i>Specifieker gesteld, besteedt de opleiding voldoende aandacht aan flexibiliteit op de arbeidsmarkt en employability?¹⁹</i></p>	<p>- .....</p>
<p>20. <i>Welke toepassingsmogelijkheden van ICT zijn relevant (naast tekstverwerken en het raadplegen van internet voor werkstukken)?</i></p>	<p>21. <i>In hoeverre wordt hier voldoende aandacht aan besteed in de opleidingen?</i></p>	<p>- .....</p> <p>-Te weinig- voldoende - goed : .....</p>
<p>22. <i>In hoeverre wordt er aandacht besteed aan functies buiten het traditionele beroepenveld</i></p>	<p>(bijv. 'business-bloemist)? 23. a <i>Vindt u dit belangrijk?</i> 22 b. <i>Waarom?</i></p>	<p>- Te weinig- voldoende- goed: .....</p> <p>- .....</p> <p>- .....</p>
<p>24. <i>Spelen de opleidingen volgens u voldoende in op trends in het vak? (20% vrije ruimte)</i></p>		<p>- weinig- normaal- te veel: .....</p>
<p>- De volgende vraag gaat over de onderwijskundige vormgeving.</p>		
<p><i>Volgens het visitatierapport ontbreekt in het algemeen een gemeenschappelijk gedragen en goed beargumenteerde visie op leren en onderwijzen bij de AOC's.</i> 25. <i>In hoeverre bent u het hiermee eens?</i></p>		<p>- Niet- neutraal – mee eens: .....</p>

¹⁹ Uitleg begrippen: employability: het vermogen een baan te vinden en te behouden, duurzame en effectief brede inzetbaarheid op interne en externe arbeidsmarkten (Onderwijsraad, 1998)

<p>26. En als laatste vraag over de opleidingen zelf; selecteren de scholen op motivatie en zo ja, hoe?</p>		<p>- Niet – redelijk – veel: .....</p>
<p>27. Zijn de leerlingen zich bewust van salaris en werktijden in de branche?</p>		<p>- Niet-matig-voldoende-goed: .....</p>

Kwalificatiestructuur

Het volgende stelsel vragen gaat over de nieuwe kwalificatiestructuur, KS2000+

Vraag	Doorvraag en specifiek	Antwoord
<p>Er is geconstateerd (proefvisitatierapport) dat er door het ontbreken van een landelijke norm een variatie in niveau is tussen de verschillende locaties.</p> <p>28. In hoeverre biedt de nieuwe kwalificatiestructuur oplossingen?</p>	<p>In het sectorbeleidsplan wordt aangegeven dat de nieuwe KS het kader is waarbinnen beroepsprofielen zijn opgesteld en vertaald naar eindtermen. Er staat in de beleidsbrief groen onderwijs (13/11/2001) toch een aantal kritiekpunten op de KSB:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ‘het is niet altijd een instrument dat herkend wordt door het bedrijfsleven omdat zij zich niet vertegenwoordigd voelt in de LOB’s • het startpunt van het ontwikkelproces is niet gedefinieerd • het is te gedetailleerd • <i>Gelden deze problemen voor KS2000+ denkt u?</i> 	<p>- Weinig – voldoende – veel: .....</p> <p>- ....</p>

<p>29. <i>Vindt u dat in de nieuwe kwalificatiestructuur goed is weergegeven wat men op welk opleidingsniveau moet kunnen presteren?</i></p> <p>30. <i>Is er een goede balans (mogelijk) tussen wat landelijk is vastgesteld en af is gestemd op de regionale behoefte?</i></p>	<p>31. <i>Erkent men de verschillende niveaus in het bedrijfsleven en houdt men er rekening mee??</i></p> <p>Bloemschikken (2) Tuincentrum (3) bloemendetailhandel (3) handel in plantenteeltproducten bloemschikken (4) bloembinden (4)</p>	<p>- ja/nee ....</p> <p>- nee-nauwelijks-voldoende-goed ....</p>
<p><i>'Er is een grotere verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven neergelegd' is een citaat uit onze documentatie</i></p> <p>32. <i>Bent u het hier mee eens en zo ja, hoe komt deze grotere verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven tot uiting?</i></p>	<p>32b. <i>Zijn er nog overige punten?</i></p>	<p>- Eens/oneens: .....</p> <p>- ....</p>
<p><i>Nu gaan we over tot vragen die betrekking hebben op het Beroepenveld en de beroepspraktijkvorming, oftewel BPV</i></p>		

<p>33. <i>Vindt u dat er voldoende gestructureerd contact is met het beroepenveld?</i></p>	<p>34. <i>Hoe denkt u dat de betrokkenheid van het beroepenveld bij de bloemistenopleidingen kan worden vergroot?</i></p>	<p>- Te weinig – voldoende – goed: .....</p> <p>- .....</p>
<p>35. <i>Wat is u bekend over de BPV component?</i> In het sectorbeleidsplan staat dat ‘werkgevers problemen ervaren met de BPV’</p> <p>36. <i>Welke problemen zijn dit?</i></p>	<p><i>Volgens de door ons geraadpleegde documenten, waaronder het proefvisitatierapport, zijn er verschillende problemen m.b.t. de BPV (beroepspraktijkvorming), o.a.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Men heeft grote verschillen gevonden tussen de locaties m.b.t. de kwaliteit van de onderwijskundige vormgeving van de BPV-component. ⇒ Informatie voor leerlingen en bidders²⁰ ⇒ Wijze waarop leerlingen beschouwd worden door BPV bidders²¹. ⇒ Begeleider vanuit school²² ⇒ Gebruik handelingslijsten²³ ⇒ Inzicht in leerdoelstellingen vanuit BPV-bieder²⁴ ⇒ Certificering leerbedrijven²⁵ <p>37. <i>Op welke manier zouden hier volgens u verbeteringen kunnen worden gemaakt?</i></p>	<p>- .....</p> <p>- .....</p> <p>.....</p>
<p>38. <i>Hoe verloopt het intake-programma en het erkenningsproces voor opleidingsbedrijven?</i></p>		<p>-</p>

²⁰ te weinig

²¹ Als ‘goedkope arbeidskrachten’

²² te weinig bezoek

²³ slecht tot niet

²⁴ te weinig betrokkenheid, te weinig inzicht in leerdoelen

²⁵ betere eisen nodig

<p>39. <i>Is er al een begin gemaakt met het in kaart brengen van opleidingsbedrijven?</i></p>	<p>39b. <i>Gaat elke leerling naar een erkend bedrijf?</i> 39c. <i>Komt het toch nog voor dat afspraken niet worden nagekomen?</i></p>	<p>-</p>
<p>40. <i>Krijgen leerlingen ook de gelegenheid hun oordeel over de stage en begeleiding te geven?</i></p>	<p>40a. <i>Wat blijkt hieruit?</i></p>	<p>-</p>
<p>Er is geen systematisch inzicht in de bestemming van gediplomeerden op de arbeidsmarkt of in het vervolgonderwijs</p> <p>41. <i>Bent u van mening dat dat wel nodig is?</i></p>	<p>41a. <i>Waarom?</i> 41b. <i>Op welke manier kan men zicht krijgen op de toereikendheid van de verworven kwalificaties in de praktijk?</i></p>	<p>- Ja/nee .....</p> <p>.....</p> <p>- .....</p> <p>- .....</p>
<p>42. <i>Volgens het visitatierapport is er een goed ontwikkeld netwerk in het beroepenveld bij de meeste instellingen, wat is uw commentaar?</i></p> <p>43. <i>In hoeverre denkt u dat toenemende concurrentie een rol speelt bij de kennisuitwisseling tussen bedrijven en bedrijven en opleidingsinstellingen?</i></p> <p>44. <i>Is er al een begin gemaakt met acties zoals 'Ruime aandacht geven aan communicatie met AOC's, 'als vast agendapunt opnemen op de vergadering van de bedrijfseenheid 'communicatie vanuit de achterban m.b.t. externe legitimering''?</i></p> <p>45. <i>Hoe draagt functioneren van de vakcommissies bij tot betere aansluiting?</i></p>	<p>45b. <i>Zijn er al meer vakcommissies in het leven geroepen?</i></p>	<p>- .....</p> <p>- .....</p>
<p><i>En hierover tot slot:</i></p>		

Kortom: Ziet het er naar uit dat alle onderkende problemen met BPV, KS, communicatie en inhoud van de opleidingen adequaat worden opgelost?		
<i>We zijn aan het einde van het interview gekomen, als u het daar ten minste mee eens bent: Bent u van mening dat er zaken niet aan de orde gekomen zijn die u wel zou willen bespreken?</i>		
Vraag	Antwoord	

Bijlage D: Samenvatting interviews

De thema's zoals geformuleerd op basis van de documentanalyse bleken niet altijd aan te duiden wat het precieze probleem was. Zo bleek tijdens verschillende interviews dat het thema beeldvorming en imago (van de branche en de opleidingen) een zeer relevante kwestie was, vaak aangestipt in combinatie met problemen op het gebied van instroom. Enkele vragen bleken hier een reactie over op te roepen, hoewel er niet specifiek naar gevraagd werd. Daarom zijn de kopjes in het onderstaande aangepast aan de daadwerkelijke antwoordcategorieën. Sommige reacties hebben betrekking op meerdere thema's. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de visie van de sleutelpersonen op elk thema, komt het daarom voor dat bepaalde reacties meervoudig vermeld zijn.

<i>Thema</i>	<i>Oplossingsrichting</i>
<p>Instroom en imago</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lage instroom wordt door alle respondenten als probleem erkend. • Differentiatie: hetzelfde (of minder) aantal leerlingen kan uit veel meer richtingen kiezen, binnen 'agrarisch' kan men ook nog eens uit veel meer kiezen dan vroeger. • Opleidingen op niveau 3 en 4 zijn 'visitekaartje' van de instelling, de instellingen schuiven elkaar niet graag leerlingen toe. • 'Verdunning' als gevolg: minder leerlingen per locatie, problemen met bezetting • AOC Raad: verdunning is intern, kwantitatief probleem. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Concentratie en samenwerking nodig. ➤ Eigenlijk zou men op AOC's bedrijfsopleidingen aan moeten bieden, omdat bedrijven daar behoefte aan hebben. Tijdens werken in de praktijk wordt namelijk pas duidelijk welke kennis en vaardigheden nog onvoldoende ontwikkeld zijn. De lage instroom op scholen kan dan gecompenseerd worden door het feit dat er instroom uit het bedrijfsleven komt, met een specifieke behoefte. ➤ Hoe meer opleidingen, hoe meer leerlingen, alleen niet noodzakelijk per locatie. Dit is een antwoord op de (gedifferentieerde) vraag uit de beroepspraktijk. Het leidt dus niet (noodzakelijk) tot een mismatch met de beroepspraktijk. Meer opleidingsplaatsen leidt bovendien tot betere bereikbaarheid en toegankelijkheid van de opleidingen.
<ul style="list-style-type: none"> • Drempelloze instroom: bijna niemand stroomt uit op niveau 4 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Meer selectie
<ul style="list-style-type: none"> • Imago van het vak bij jongeren is vaak de oorzaak van de dalende instroom. Voorlichting is te eenzijdig. • Men is vooral van de negatieve kanten van het vak op de hoogte: <ul style="list-style-type: none"> • vuile handen • harder werken dan in andere branches • 'Werknemer in bloembinderij' geen aantrekkelijk imago (AOC Raad). • Vroeger werd meer tijd aan leerlingen gegeven • Beroepspraktijk wil ook steeds 'jonge aanvoer' want jong personeel is goedkoper • Carrièreperspectief bij kleinschalige bedrijven (waaruit de branche vooralsnog grotendeels uit 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Voorlichting in samenwerking met het bedrijfsleven, om gefundeerd en positiever beeld van het vak weer te geven.

<p>opgebouwd is) minder aantrekkelijk: men is al snel op 'eindstation' beland.</p>	
<p>Inhoud</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • KVA²⁶ algemeen <ul style="list-style-type: none"> • De afgelopen jaren is er volgens Aequor veel aan betrokkenheid bedrijfsleven gedaan. Er zijn mensen met representatieve opvattingen geraadpleegd, de opleidingen zouden inmiddels dus moeten voldoen aan de vraag. <ul style="list-style-type: none"> • Kan wel erg verschillen per locatie • Altijd spanning tussen actuele behoefte en wens individuele ondernemer en wat op landelijk niveau realiseerbaar is. • AOC Raad: vakinhoudelijk een behoorlijke aansluiting • specifiek <ul style="list-style-type: none"> • Het schort aan de bedrijfseconomische en commerciële kant van het vak. De AOC's hebben op dit moment nog niet allemaal de slag curriculum-kwalificatiestructuur gemaakt. • Hangt ook af van type leerling en docenten: het ambachtelijke van het vak leeft bij beide vaak sterker. • Bloemist (SOB-voorzitter): het schort aan de aandacht voor taalbeheersing, sociale vaardigheden en ICT gebruik terwijl dit alles tegenwoordig minstens zo belangrijk is als de vaktechnische kant. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vaktechnische commissies zouden ook een rol moeten spelen in het legitimeren en vernieuwen van de onderwijsinhoud. ➤ Het zou mooi zijn als de bedrijfseconomische kant ook goed belicht werd vanuit de BPV. ➤ Gezien de aanscherping van de externe legitimering zal de school voldoende aandacht moeten besteden aan bedrijfseconomische en commerciële vaardigheden.
<ul style="list-style-type: none"> • Voor veel mensen geldt dat ze liever in loondienst gaan dan zelf een zaak opzetten. Maar wanneer een zaak gaat groeien, is er ook meer behoefte aan managementvaardigheden (o.a. meer personeel). • Verkoopvaardigheden ook gevraagd 'ter compensatie' van gebrek hieraan bij huidige ondernemers. Eisen vrij hoog: men realiseert zich niet dat het om starters gaat i.p.v. mensen die een bepaalde vacature moeten vervullen. • Bloemist (SOB voorzitter): er is te weinig concrete kennis, waarbij 'plantenkennis' het 'topje van de ijsberg' is. Het bedrijfsleven eist gewoon parate kennis. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Managementcursussen op niveau 4: samenwerking bedrijfsleven en AOC's. ➤ Eigenlijk zou men op AOC's bedrijfsopleidingen aan moeten bieden, omdat bedrijven daar behoefte aan hebben. Tijdens werken in de praktijk wordt namelijk pas duidelijk welke kennis en vaardigheden nog onvoldoende ontwikkeld zijn. De lage instroom op scholen kan dan gecompenseerd worden door het feit dat er instroom uit het bedrijfsleven komt, met een specifieke behoefte.

²⁶ Kennis, vaardigheden en attitudes

<ul style="list-style-type: none"> • Actuele ontwikkelingen <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs blijft (ver) achter. Met name op niveau 4 gaan de ontwikkelingen (te) snel. • Aequor: marktmonitor lost dit op, maar voorzitter SOB (bloemist) denkt dat de resultaten, die één keer in de twee jaar gepresenteerd worden, dan weer achterhaald zijn. Niet alle docenten komen naar de bijscholingsdagen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ook hiervoor beter door middel van korte, gerichte cursussen aandacht aan besteden. ➤ Elk schooljaar 3 tot 4 weken uittrekken voor bijscholing van de gehele tak. ➤ (Bloemist, SOB voorzitter) Bijvoorbeeld docentenstages: echte werkstages waarin docenten voor bepaalde tijd in een bedrijf gaan werken. Ook tentoonstellingen en beurzen kunnen een rol spelen. ➤ Zelfwerkzaamheid en deel van opleiding via ICT volgen bevordert aandacht voor actuele ontwikkelingen. Leerlingen kunnen dan zelf projecten aankaarten, via internet informatie uit het internationale veld opzoeken, e.d.
<ul style="list-style-type: none"> • Periferie van het beroepenveld: moet de opleiding zich daar meer op richten? 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aequor: Bloemisten zouden, in plaats van steeds meer naast elkaar in nieuwe niches te werken, meer samenwerkingsverbanden aan moeten gaan. Concreet zouden bloemisten bijv. in ketens kunnen opereren met verzekerde aanvoer van bepaalde kwaliteit.
<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig leren <ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig en voortdurend leren wordt nog te weinig toegepast in de opleidingen (bloemist, SOB voorzitter) maar is wel steeds belangrijker. • Aequor: BBL'er moet in grote mate zelfstandig kunnen leren. Ook schoolafhankelijk. Met dit leerlingtype niet altijd gemakkelijk, maar op niveau 3 en 4 moet het wel. Veel mogelijk met ICT (zie <i>leerwijze en innovatie</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ AOC Raad: veel meer mogelijk (met deze leerlingen) dan wat nu (van leerlingen) verwacht wordt.
<ul style="list-style-type: none"> • Vrije ruimte <ul style="list-style-type: none"> • Bloemist (SOB-voorzitter): doorgaans onvoldoende gericht op de marktontwikkeling die van belang is voor de bedrijfstak. Het wordt eerder besteed aan 'uitjes' en andere activiteiten die niet direct met het onderwijs te maken hebben. Komt ook doordat de bedrijfstak nog niet direct heeft aangegeven waar ze behoefte aan heeft. • Bloemist (VBW-SOB-bestuurslid): de vrije ruimte wordt ingezet om het reguliere programma te ontlasten. Er wordt te weinig afgestemd op regionale ontwikkelingen omdat de vrije ruimte zo beperkt is. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bloemist (SOB-voorzitter): Pleit er al jaren voor om in de vrije ruimte meer te gaan samenwerken en afspraken te maken over de invulling. De vaktechnische commissies spelen hierin ook een rol.
<ul style="list-style-type: none"> • Salaris, werktijden, etc. <ul style="list-style-type: none"> • Bloemist (VBW-SOB bestuurslid): Leerlingen leren vooral van elkaar wat de negatieve en positieve kanten van het vak 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Om een gefundeerd beeld te krijgen is nodig dat het onderwijs meer aandacht besteedt aan CAO's e.d.

<p>zijn, ook wat betreft salaris en werktijden in de branche.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aequor: er wordt wel degelijk aandacht besteed aan deze onderwerpen, maar misschien is meer aandacht nodig. 	
<p>KS 2000+</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Aequor: spanning actuele behoefte en wens ondernemers en wat in landelijke KS opgenomen kan worden. D.m.v. de KS zouden verschillen tussen locaties kleiner moeten worden, of er zou in ieder geval overall een bepaald niveau behaald moeten worden. Bedrijven hebben waarschijnlijk nog onvoldoende kennis gemaakt met de opleidingen vanuit de KS2000+. Sommige opleidingen vinden dat ze het net voor elkaar hebben en moeten nu weer iets anders. • KS voldoet volgens alle respondenten redelijk tot goed aan de eisen vanuit het bedrijfsleven. Bloemist (VBW-SOB bestuur): vooral op niveau 3 en 4 komen bedrijfseconomische en marketingvaardigheden veel meer uit de verf. Maar omdat trends in de praktijk zo snel gaan, kan het onderwijs dit niet altijd bijbenen. <ul style="list-style-type: none"> • Toetsing: bepalen de toetsen daadwerkelijk of de leerlingen aan de betreffende eindtermen voldoen? • Er is hard gewerkt om de kwalificaties binnen de nieuwe structuur beter aan de praktijk te relateren en te baseren op de vraag vanuit bedrijfsleven. Bloemist (SOB-voorzitter): Maar vanwege een te grote hoeveelheid aan eindtermen moet er wel geclusterd worden. • AOC Raad: de verschillende AOC's gingen/gaan heel verschillend met nieuwe KS om. Het kon sommige AOC's niet snel genoeg gaan, andere doen grote moeite om de bestaande opleidingen in de nieuwe structuur te passen. De KS loopt altijd achter op ontwikkelingen die zich in de markt voordoen. Het proces van opzetten en uitwerken KS duurt zo lang dat het eigenlijk niet kán werken. De scholen hebben wel meer ruimte gekregen dan in ODC (oude kwalificatiestructuur). Eigenlijk richten ze zich te veel op de landelijke structuur, terwijl er meer ruimte in zit dan veel AOC's denken. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De scholen kijken uit naar een structuur die gebaseerd is op competenties, zodat heel flexibel kan worden ingespeeld op datgene wat de markt in de betreffende regio vraagt.

<ul style="list-style-type: none"> • Carrièreperspectief en brede inzetbaarheid van uitstromers. <ul style="list-style-type: none"> • Spanning tussen vakspecifiek en breed opleiden is er altijd. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Drievoudige kwalificatie in KS: <ol style="list-style-type: none"> 1. Beroepskwalificaties 2. Doorstroomkwalificaties: gericht op doorstroom naar HBO, dus ook elementen gericht op basisvaardigheden zoals economie. 3. Algemeen maatschappelijke kwalificaties ‘burgerschapsvorming’
Onderwijskundige vormgeving	
<ul style="list-style-type: none"> • Leerwijze, innovatie en ICT <ul style="list-style-type: none"> • Als er grote verbeteringen gemaakt kunnen worden, gaat het niet om aansluiting inhoud-beroepspraktijk in directe zin, maar om hoe er geleerd moet worden. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Het is nodig dat radicaal andere onderwijsconcepten worden gebruikt. Bedrijf zou veel meer centraal gesteld moeten worden. Dat gebeurt ook bij de ‘voorop lopende’ scholen. Betreffende leerlingen stralen enthousiasme uit. Nieuwe onderwijstechnologieën zouden deel van problemen op kunnen lossen. School hoeft niet dé plek om te leren te zijn. ICT en afstandsleren kunnen dit (deels) vervangen (AOC Raad). ➤ Tegenbeweging versnipperde KS is gericht op meer geïntegreerd, competentiegericht onderwijs. Kennis en vaardigheden als voorwaarde voor wat je moet doen in de bloemenwinkel. Daaruit leidt je dan af welke kennis, vaardigheden (en attitudes) nodig zijn. Dit resulteert in meer multidisciplinaire, geïntegreerde vraagstukken.
<ul style="list-style-type: none"> • AOC Raad: De toegepaste onderwijsmodellen zijn tamelijk passief. • Bloemist (SOB-voorzitter): er is niet zo veel mogelijk met dit type leerlingen. • Bloemist (SOB-VBW-bestuurslid): Hoe lager het niveau, hoe schoolser de benadering van leerlingen. De onderwijsmodellen zijn achterhaald. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ AOC Raad: Er is veel meer mogelijk met de leerlingen die nu deelnemen aan het onderwijs. ➤ Bloemist (SOB-VBW-bestuurslid): Leerlingen zouden veel meer zelf moeten doen volgens de ‘studiehuisconstructie’. Projecten afronden via ICT is ook een mogelijkheid.
<ul style="list-style-type: none"> • ICT <ul style="list-style-type: none"> • Ingewikkelde innovatie. Men is, enkele uitzonderingen daargelaten, behoorlijk ver achter in deze sector. Er komen wel steeds meer ICT-projecten binnen scholen van de grond (AOC Raad). • Omdat de school wel moet blijven draaien en dus voornamelijk aanpakt wat direct een probleem is, is er weinig capaciteit voor vernieuwingen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aequor: veel mogelijk. E-commerce, maken van promotiemateriaal, boekhoudig, etc. Context-gerelateerd aandacht aan besteden. ICT bekijken vanuit eisen en mogelijkheden beroep. Scholen moeten worden gezien als ‘competentiecentra’. Schaalproblemen en werkdruk voor docenten kunnen ook door ICT overwonnen worden. ➤ Capaciteit verhogen om vernieuwingen binnen scholen/onderwijs te realiseren.

<ul style="list-style-type: none"> • Opleiding ‘een verzameling certificaten’? <ul style="list-style-type: none"> • Bestuurslid VBW-SOB (bloemist): niet. De branche heeft een verouderd beeld van opleidingen en is niet meegegroeid met het werken in modules en met certificaten. Men heeft niet in de gaten wat er speelt bij de opleidingen en wat de overheid in dit kader eist. • Aequor: kunnen we ons wel iets bij voorstellen. • Bloemist (SOB-voorzitter): KS is inderdaad een versnippering geworden. Dat gebeurt snel in het onderwijs en in de toekomst zal weer clustering nodig zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Er zijn te veel certificaten: stroomlijning is wenselijk. ➤ Bij het COB van Aequor is men al met clustering bezig. ➤ Competentiegericht onderwijs als tegenbeweging. Kennis en vaardigheden als voorwaarde voor wat je moet doen in de bloemenwinkel.
<ul style="list-style-type: none"> • Bloemist (SOB-voorzitter): Vanwege twijfels over de kwaliteit van toetsing zou het bedrijfsleven hierbij meer betrokken willen zijn. • AOC Raad: Het bedrijfsleven heeft te weinig zicht op wat de toetsing precies inhoudt om meer betrokken te worden. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Actieve betrokkenheid bedrijfsleven bij toetsing (bloemist, SOB-voorzitter). ➤ Externe legitimering gaat zwaarder wegen. Meer betrokkenheid bedrijfsleven niet nodig (AOC Raad).
Visie en beleid	
<ul style="list-style-type: none"> • AOC Raad: het is een belemmering dat het op de (meeste) AOC’s ontbreekt aan een gemeenschappelijk gedragen visie. Kan niet landelijk bepaald worden. • Bloemist (SOB-VBW-bestuurslid): vanuit beroepenveld geen visie op leren, vanuit onderwijs wel, maar niet gestructureerd of op schrift. Er wordt te veel op <i>ad hoc</i> basis beslist. Hierdoor moeilijk grip te krijgen op toekomst agrarisch onderwijs. Binnen de opleidingen bestaat er vaak wel vanuit een soort ‘gevoel’ visie. • Aequor: wetgevend kader van waaruit AOC’s opereren speelt hierin een rol. De afgelopen jaren is aan de instellingen meer zelfstandigheid gegeven en hier een landelijke visie op opleggen is dus niet de bedoeling. Binnen de AOC’s is het verschillend. Men kan hier wel van ‘bovenaf’ een visie opleggen, maar het hangt toch van de individuele docenten af of dit gerealiseerd wordt. Visieprobleem betrekkelijk gering. Ligt wel in aard vak opgesloten dat wat betreft kwaliteit opleidingen de individuele docent een grote rol speelt: hierin worden verschillen geconstateerd tussen de opleidingen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De AOC Raad schrijft wel visienota’s (macro-niveau). Op AOC’s waar men voorop loopt werkt men wel vanuit een gemeenschappelijke visie. ➤ AOC’s staan wel open voor ‘best practice’ voorbeelden, maar willen ook dat die voorbeelden voor hen ‘geregeld’ worden.
<ul style="list-style-type: none"> • Kwaliteitszorg <ul style="list-style-type: none"> • Bloemist (SOB-VBW-bestuurslid): er is helemaal geen kwaliteitszorg-structuur. Hierdoor kun je eigenlijk ook geen (goede) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Visie en beleid verdient meer aandacht. ➤ Algemeen beleid evaluatie (door) leerlingen nodig als onderdeel van kwaliteitszorgsysteem.

<p>meerjarenplanning maken. Op een aantal scholen wordt wel aandacht besteed aan evaluatie door leerlingen. Maar in het algemeen te weinig. Ook wordt de afdeling te weinig gebruikt als medium om manko's te ontdekken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisatiestructuur AOC's is 'stroperig' en het 'duurt er te lang'. • Bloemist (SOB-voorzitter): AOC's bezitten wel de kwaliteit en zijn bezig een inhaalslag te maken. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Professionalisering en bijscholing van docenten <ul style="list-style-type: none"> • Laat te wensen over. • Structuur van de lerarenopleiding bevordert de handhaving van de verschillende belevingswerelden onderwijs – bedrijfsleven. <ul style="list-style-type: none"> • De agrarisch-pedagogische hogeschool is sterk gericht op theorie en weinig op praktische ervaring (bloemist, SOB-VBW bestuurslid). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Men zou meer aan bijscholing moeten doen.
<ul style="list-style-type: none"> • Bestemming van uitstromers <ul style="list-style-type: none"> • Aequor: wel relevant, maar preciezere betekenis van gegevens van belang. Wat betekent het dat 40% van de gediplomeerden na 2 jaar een andere baan heeft? Misschien leidt de opleiding juist heel breed op? • Bloemist (SOB-voorzitter): zeker nodig dat dit inzicht er komt. De helft van de leerlingen stroomt het eerste jaar al uit. Goed om te weten wat de reden erachter is. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Onderdeel visie, beleid, kwaliteitszorg.
Afstemming scholen en bedrijfstak	
<ul style="list-style-type: none"> • Bloemist (bestuurslid SOB-VBW): de branche heeft een verouderd beeld van opleidingen en is niet meegegroeid met het werken in modules en met certificaten. Men heeft niet in de gaten wat er speelt bij de opleidingen en wat de overheid in dit kader eist. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Het bedrijfsleven moet in het kader van de nieuwe KS nog meer betrokkenheid tonen.
<ul style="list-style-type: none"> • Bloemist (SOB-VBW-bestuurslid): de wisselwerking bedrijfsleven-onderwijs is aan slijtage onderhevig. Het zijn totaal verschillende belevingswerelden. De samenwerking en het op elkaar inspelen levert steeds meer problemen op. Voorlichting bijv. veel te eenzijdig. Het bedrijfsleven neemt nog te weinig verantwoordelijkheid t.o.v. het onderwijs. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Meer en betere communicatie, o.a. in sectoradviesraden (ook wel 'vaktechnische commissies').
<ul style="list-style-type: none"> • BPV <ul style="list-style-type: none"> • Het bedrijfsleven heeft nogal hoge verwachtingen van een net afgestudeerde; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bedrijven moeten bereid zijn te investeren in BPV: mensen kunnen dan conform de wensen opgeleid

<p>men ziet het meer als iemand die een vacature moet vervullen dan als een starter die nog niet alle competenties tot op 'meesterniveau' ontwikkeld heeft. BPV is heel belangrijk voor het opdoen van specifieke kennis die in de praktijk nodig is (Aequor, AOC Raad).</p>	<p>worden.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken BPV ontbreken vaak. • Bedrijfstak is nog niet (geheel) op de hoogte van de verplichtingen die bij de BPV horen. • Certificering leerbedrijven niet verbonden aan sanctionering: de vraag is dus wat het oplevert (bloemist, SOB- VBW bestuur). <ul style="list-style-type: none"> • Het gaat om eigen interpretatie van het te certificeren bedrijf m.b.t. certificerings-gegevens. • Er zijn te weinig erkende bedrijven: de vraag is of alle leerlingen bij een erkend bedrijf geplaatst kunnen/zullen worden. • Aequor: scholen zeggen niet de capaciteit te hebben om voor alle stagiaires (die tegelijk geplaatst worden) individuele afspraken te maken. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ School, bedrijf en leerling moeten in een overeenkomst vastleggen wat de leerling gaat leren en hoe dit wordt begeleid en beoordeeld: Als leerlingen beter leren tijdens de BPV, kun je op school meer tijd overhouden. ➤ Meer bewustzijn nodig bij bedrijven: als een leerling is opgenomen maakt het bedrijf deel uit van het onderwijs en heeft het een verantwoordelijkheid. ➤ Bedrijven moeten aan bepaalde criteria voldoen om gecertificeerd te worden als 'leerbedrijf'.
<ul style="list-style-type: none"> • Als BPV-bieder heb je liever iemand van niveau 3 of 4, het kost veel tijd als je iemand van een lager niveau krijgt. • Desinteresse voor onderwijs bij ondernemers, omdat zij zelf vaak laaggeschoold zijn. • Te weinig terugkoppeling van leerlingen en oud-leerlingen op BPV-gebied, richting bedrijf en richting docenten. • Bloemist (SOB-VBW-bestuurslid): organisatiestructuur AOC's stroperig en dingen duren er te lang . 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Scholen moeten meer openstaan om bedrijfsleven als partner in BPV bij te sturen en te scholen. ➤ Komende jaren gaat men wel (strenger) toezien op de kwaliteit van de BPV. ➤ Programmering: wat doe je in de klas, wat tijdens BPV?
<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijven willen meestal wel betrokken zijn bij examinering of een adviesgroep rondom het onderwijs op de school (Aequor). • Het informele netwerk van AOC's is meestal heel goed, maar een orgaan waarin door het regionale bedrijfsleven met AOC's wordt gesproken over de inhoud van de opleiding ontbreekt tot op heden. • Er zijn op dit moment 5 of 6 sectoradviesraden daadwerkelijk in werking. Deze kunnen (conform de WEB) niet centraal worden aangestuurd, maar de AOC Raad vindt dat de AOC's zich hier wel voor open moeten stellen. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Voor beroepenwedstrijden moeten criteria door het beroepenveld worden opgesteld. Dit is ook een mogelijkheid voor communicatie. ➤ Scholen en bedrijfsleven moeten, bijv. in sectoradviesraden (ook wel vaktechnische commissies) leren om 'samen aan tafel te zitten' (Aequor). Sectoradviesraden als kritisch platform. ➤ Sectoradviesraden steeds belangrijker voor betere aansluiting tussen AOC's en bedrijfsleven. In april is de eerste bijeenkomst voor de opstart van deze raden. Het is de bedoeling dat de raden 4 tot 5 keer per jaar bijeenkomen op de AOC's. Het gaat dan om ondernemers die praten met de school. Het beleid van VBW/SOB bereikt via de

	sectoradviesraden de AOC's en wordt eventueel doorgevoerd in de opleidingen.
<ul style="list-style-type: none"> • Het bedrijfsleven wil wel snel vooruitgang, maar er is een groot verschil met de structuur van het onderwijs. Daarom botst het regelmatig (qua mentaliteit). Ook gaat het onderwijs er vaak vanuit dat het bedrijfsleven van alles op de hoogte is. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Initiatieven nemen om te realiseren dat het bedrijfsleven in didactische zin in staat is om bijv. bij BPV betrokkenheid te tonen.
<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen <ul style="list-style-type: none"> • Het in gang zetten van oplossende maatregelen ontbreekt soms nog wel, maar de signalering heeft ten minste plaatsgevonden. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nader onderzoeken en oplossen van o.a. <ul style="list-style-type: none"> - leerprocessen, - innovaties - kwaliteitszorg - professionalisering docenten - imago

Bijlage E: Uitwerking interviews

In het onderstaande worden de resultaten per interviewthema weergegeven. De vooraf geformuleerde thema's bleken niet altijd precies aan te duiden wat het precieze probleem was. Daarom zijn de kopjes in het onderstaande aangepast aan de daadwerkelijke antwoordcategorieën.

Instroom en imago

Alle respondenten erkennen dat de lage instroom met als gevolg de verdunning een (groot) probleem is. Bij de AOC Raad acht men dit het meest zorgelijke probleem. De voorzitter van SOB (tevens lid van de sectorcommissie bloemendetailhandel en tuincentra van Aequor en bestuurslid van SOLLT, alsmede bloemist), erkent dat er veel minder aanmeldingen waren ten opzichte van vorig jaar. Dit leidt tot kleinere klassen en problemen met bezetting op de scholen. Overigens is hij van mening dat door de drempelloze instroom op AOC's, niet iedereen de kwaliteiten bezit die het bedrijfsleven kan gebruiken. Er blijven ook maar weinig mensen over die de opleiding tot en met niveau 4 voltoeien. De directeur externe zaken van Aequor en de bedrijfsadviseur bloemen en tuincentrum zijn van mening dat opleidingen beter op wat meer plaatsen geconcentreerd zouden kunnen worden. Vooral opleidingen op niveau 3 en 4 zijn een soort 'visitekaartje' van de instelling, waardoor de AOC's het liefst allemaal deze opleidingen aan willen bieden. Men zou niet snel leerlingen aan elkaar willen toeschuiven.

Bij de AOC Raad is men van mening dat de verdunning eerder een algemeen *intern, kwantitatief* probleem is. Leerlingen kunnen inderdaad uit een veel breder palet van opleidingen kiezen op de AOC's en al die opleidingen 'vissen' als het ware 'in dezelfde vijver'. De uitbreiding van de opleidingen is juist een antwoord op veranderingen die zich in de arbeidsmarkt voordoen. De verdunning leidt niet direct tot een mismatch met de beroepspraktijk, het uitgebreide opleidingsaanbod zou juist het tegendeel moeten realiseren. Maar de instroom zelf is inderdaad laag. De AOC Raad erkent dat het imago van werknemer in de bloembinderij niet aantrekkelijk wordt gevonden, maar is niet van mening dat men meer aan werving zou moeten doen. Toch erkent de raad dat het imago van het vak bij jongeren mede de oorzaak is van de lage en dalende instroom. Concentratie is ook geen oplossing, want hoe meer opleidingen, hoe meer leerlingen, alleen niet per locatie. Bovendien leiden meer opleidingsplaatsen waarschijnlijk tot hogere mate van bereikbaarheid en toegankelijkheid van de opleidingen. De enige valkuil is dat de kwaliteit van de opleidingen wel omlaag kan gaan. Vanwege het lagere leerlingenaantal zouden de scholen formatie-technisch gezien in de problemen kunnen komen, wat er in kan resulteren dat docenten vakken of onderdelen moeten verzorgen waar ze niet in thuis zijn.

Ook volgens een bestuurslid VBW, SOB en SOLLT, tevens bloemist en lid vaktechnische commissie en examinator, is het imago van de groene praktijk minder goed tot slecht. Het feit dat de groene branche niet goed in de markt ligt bij werkzoekenden, heeft zijn weerslag op het onderwijs. Het gaat dan om het beeld dat je vuile handen krijgt bij dit werk en je harder moet werken dan in andere branches. De huidige krapte op de arbeidsmarkt heeft volgens de directeur externe zaken en bedrijfsadviseur (Aequor) inderdaad te maken met de beeldvorming over het vak. Men verwerft snel affiniteit met de aspecten 'mooi', 'aantrekkelijk', 'creatief' maar de harde praktijk van het beroep staat hiermee wel eens op gespannen voet. Het probleem is dat men juist van deze negatieve kanten wel op de hoogte is, maar dat dit beeld vertekend is. Het boeiende van het vak, zoals creativiteit en de afwisseling van seizoenen, komt pas in beeld als men daadwerkelijk aan het werk is. Er zou op voorlichtingsgebied meer gedaan moeten worden. De voorlichting is te eenzijdig: alleen vanuit AOC's. Ook werd vroeger, in samenwerking met het bedrijfsleven, veel meer aandacht aan de leerlingen gegeven. Het gevolg van dit alles is inderdaad de lage instroom en de 'verdunning'. Het beroepenveld staat qua imago onder druk. Deze mening wordt gedeeld

door één van de bloemisten (de voorzitter van SOB). De jeugd heeft volgens hem ook belangstelling voor andere richtingen ontwikkeld en zogenaamde 'trekkers' die het vak veel zicht gaven zijn verdwenen. Daarnaast is het volgens Aequor moeilijk om op 14- of 15-jarige leeftijd te kiezen. Bepaalde opleidingen spreken dan aan en het is maar de vraag wat het beroep in werkelijkheid inhoudt. Ook vanuit de beroepspraktijk wil men in de detailhandel steeds 'jonge aanvoer' omdat jong personeel goedkoper is. Tot slot is het carrièreperspectief bij kleinschalige bedrijven waarschijnlijk wat minder aantrekkelijk omdat men al snel op het 'eindstation' beland is. Om het onderwijs te kunnen laten bestaan, is één van de bloemisten van mening dat er over een paar jaar gezamenlijke klassen onderwijs-bedrijfsleven gevormd zullen worden waaraan cursorisch onderwijs wordt gegeven.

Inhoud onderwijs

Er is de afgelopen jaren veel gedaan aan de betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de (opleidings)vraag. In dit kader zijn mensen met representatieve opvattingen geraadpleegd, volgens Aequor. Men zou dus verwachten dat de opleidingen goed voldoen aan de vraag.

Volgens de directeur van de AOC Raad sluit het onderwijs op de AOC's vakinhoudelijk wel behoorlijk aan. Het schort wel aan de bedrijfseconomische en commerciële kant van het vak. De aandacht in het curriculum wat betreft vaardigheden op dit gebied hangt ook af van het type leerling. Vanwege leeftijd en interesse ligt hun hart niet bij dergelijke vaardigheden. Het ambachtelijke leeft, ook bij de docenten, veel sterker. Als examinering straks zwaarder weegt, zal men wel voldoende aandacht aan deze onderwerpen moeten besteden. Het duurt ook even voordat de curricula op de scholen ook daadwerkelijk gebaseerd zijn op de eisen vanuit de kwalificatiestructuur. De AOC's hebben die slag nog niet altijd goed gemaakt. Het zou mooi zijn als de bedrijfseconomische kant ook goed belicht wordt vanuit de BPV.

De voorzitter van het SOB (bloemist) vindt dat AOC's (van oudsher) vaak gericht zijn op groene zaken. Echter tegenwoordig zijn taalbeheersing, sociale contacten en de computer als middel om goed te functioneren in de beroepspraktijk minstens zo belangrijk. Het schort nog wel eens aan de aandacht hiervoor in de opleidingen. Dus de AOC's besteden volgens hem veel aandacht aan de vaktechnische kanten, wat bloemisten ook wel willen, maar in deze tijd zou het een combinatie van de twee moeten zijn. Plantenkennis is een theorievak en kan geleerd worden. Het is wel belangrijk als basis, maar het gebrek aan en belang van sociale ondernemersvaardigheden is groter. Behalve het samenstellen van een mooi boeket is het contact met mensen immers (minstens zo) belangrijk. Voor veel mensen geldt overigens dat ze liever in loondienst gaan dan zelf een zaak opzetten.

Wanneer een zaak gaat groeien (o.a. in termen van personeel), neemt ook de behoefte aan managementvaardigheden toe. Ook zelfstandig leren wordt volgens de voorzitter SOB (bloemist) op zich nog te weinig toegepast in de opleidingen. Dit terwijl voortdurend leren steeds belangrijker zal worden. De bedrijfstak zou daarom veel aandacht moeten besteden aan de opleiding van het management op niveau 4, in samenwerking met de AOC's. Eigenlijk zou men op AOC's (bedrijfs)opleidingen moeten bieden. Bedrijven hebben daar behoefte aan. Als mensen aan het werk zijn merk je immers pas welke specifieke kennis en vaardigheden nog onvoldoende ontwikkeld zijn. De lage instroom op scholen kan dan gecompenseerd worden door het feit dat er instroom vanuit bedrijven komt (met een gerichte behoefte).

Op het gebied van actuele ontwikkelingen blijft het onderwijs (ook) achter. De ontwikkelingen gaan, met name op niveau 4, zo snel dat ook hiervoor beter door middel van korte, gerichte cursussen aandacht aan besteed kan worden. De marktmonitor lijkt de voorzitter SOB (bloemist) geen oplossing te zijn, aangezien deze ook maar één keer in de twee jaar plaatsvindt: de resultaten zijn dan weer achterhaald. Het zou, nogmaals, beter zijn als men elk schooljaar voor de gehele tak 3 tot 4 weken uit zou trekken om bij te scholen. De BBL'er leer volgens Aequor in grote mate zelfstandig. Het is wel school-afhankelijk of

hierbij voldoende begeleid wordt vanuit de school. Ook hier is men van mening dat het niet altijd gemakkelijk is in het geval van dit leerlingtype, maar op niveau 3 en 4 moet het wel. Wat betreft actuele ontwikkelingen vindt Aequor dat er in het algemeen wel voldoende aandacht wordt besteed aan actuele ontwikkelingen, maar dat het erg kan verschillen per locatie.

Aequor is wel van mening dat er veel mogelijk is met bijvoorbeeld ICT. Voorbeelden zijn e-commerce, maken van promotiemateriaal, boekhouding, etc. Men moet hier context-gerelateerd aandacht aan besteden in het onderwijs. ICT kan worden opgevat als iets waarmee je om moet leren gaan, maar je kunt het ook vanuit de mogelijkheden en eisen vanuit het beroep bekijken. Die optie spreekt de directeur externe zaken het meest aan. Er komen volgens de bedrijfsadviseur steeds meer ICT projecten binnen scholen van de grond. De directeur AOC Raad vindt ICT toepassen in het onderwijs, zowel inhoudelijk als leermiddelen-technisch, een ingewikkelde innovatie. Men is, enkele uitzonderingen daargelaten, behoorlijk ver achter in deze sector.

Bij Aequor denkt men dat er mogelijk spanning is tussen de elementen handel en bloemsierkunst. Mensen hebben het gevoel dat er vooral voor het ambacht opgeleid wordt. Bovendien is er ook altijd spanning tussen wat de actuele behoefte en de wens van de individuele ondernemer is en datgene wat op landelijk niveau realiseerbaar is. Mensen uit het beroep hechten volgens de bedrijfsadviseur heel veel waarde aan productkennis en parate kennis wat betreft plantennamen en eigenschappen. Men verwacht dat iemand die net klaar is met de opleiding dat ook allemaal weet. Nu blijkt daaruit ook het vakmanschap naar de klant toe, maar dergelijke kennis wordt juist veel in de praktijk opgedaan. De BPV is hier ook heel belangrijk voor. Bovendien is er naast de bloemenspecialzaken een groot aantal bedrijven (ambulante handel en tuincentrum) waar de verkoopvaardigheden veel belangrijker zijn. Het komt voor dat mensen met een eigen zaak onvoldoende verkoopvaardigheden ontwikkeld hebben; dat was immers in het verleden geen belemmering om een zaak op te kunnen richten. Het is mogelijk dat deze ondernemers nu beseffen dat die vaardigheden wel degelijk nodig zijn en om die reden vragen om gediplomeerden die deze vaardigheden wel goed ontwikkeld hebben.

De scholen krijgen 20% ruimte in het curriculum die door de instellingen zelf ingevuld mag worden ('vrije ruimte'). De voorzitter SOB (bloemist) is van mening dat het doorgaans onvoldoende gericht is op de marktontwikkeling die van belang is voor de bedrijfstak. Het wordt eerder besteed aan uitjes en andere activiteiten die niet direct met het onderwijs te maken hebben. Dit komt volgens hem ook doordat de bedrijfstak nog niet heeft aangegeven waar ze behoefte aan heeft. Het andere SOB-bestuurslid (tevens bestuurslid VBW en bloemist) denkt echter dat de vrije ruimte meer wordt ingezet om het reguliere programma te ontlasten. Er wordt te weinig afgestemd op regionale ontwikkelingen omdat de vrije ruimte zo beperkt is.

De voorzitter SOB (bloemist) pleit er al jaren voor om in de vrije ruimte meer te gaan samenwerken en afspraken te maken over de invulling met de AOC's. De vaktechnische commissies spelen hierin ook een rol. Hij vindt verder dat de opleidingen redelijk tot goed aansluiten op de beroepspraktijk. Er is echter te weinig concrete kennis; het gebrek aan plantenkennis is in feite het 'topje van de ijsberg'. Het bedrijfsleven eist gewoon (parate) vakkennis en plantenkennis is één van de voorbeelden. Hij is van mening dat trends in het bedrijfsleven nu eenmaal sneller gaan dan het onderwijs aan kan vullen, men kan niet direct anticiperen. Er zou veel meer mogelijk zijn wat betreft aandacht voor actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld in de vorm van docentenstages. Het gaat dan om echte werkstages voor docenten waarin docenten voor bepaalde tijd in een bedrijf gaan werken. Ook tentoonstellingen en beurzen kunnen een rol spelen. Naar de bijscholingsdagen die nu één keer in het jaar georganiseerd worden komen niet eens alle docenten. Door zelfwerkzaamheid en een deel van de opleiding via ICT te laten volgen, kan ook beter aandacht worden besteed aan actuele ontwikkelingen. Leerlingen kunnen dan zelf projecten aankaarten, via internet informatie uit

het internationale veld opzoeken, etc. De mogelijkheid van toepassing van zelfstandig leren hangt ook af van het niveau van de ingestroomde leerlingen. De directeur van de AOC Raad is echter van mening dat wat dit betreft veel meer mogelijk is dan nu van leerlingen verwacht wordt.

Leerlingen leren vooral van elkaar wat de negatieve en positieve kanten van het vak zijn, ook wat betreft salaris en werktijden in de branche. Om een gefundeerd beeld te kunnen krijgen is nodig dat het onderwijs meer aandacht besteedt aan CAO's e.d. (bestuurslid SOB-VBW, bloemist). Bij Aequor is men van mening dat er wel degelijk aandacht wordt besteed aan deze onderwerpen, maar dat het misschien toch meer zou kunnen.

De vaktechnische commissies zouden ook een rol dienen te spelen in het legitimeren en vernieuwen van de onderwijsinhoud (voorzitter SOB, bloemist).

KS 2000+

Volgens de directeur externe zaken van Aequor is er altijd spanning tussen de actuele behoefte en wens van de individuele ondernemer en datgene wat in een landelijke kwalificatiestructuur opgenomen kan worden. (zie ook vorige paragraaf 'inhoud onderwijs'). De kwalificatiestructuur zou er voor moeten zorgen dat de verschillen tussen locaties kleiner worden en dat er ten minste op een bepaald niveau opgeleid wordt. Het is de vraag of bedrijven al voldoende kennis hebben kunnen maken met de opleiding vanuit de nieuwe kwalificatiestructuur. Binnen instellingen wordt natuurlijk een interpretatie aan de eindtermen gegeven. Over de kwaliteit van de toetsing van die eindtermen is de afgelopen 5 jaar ook wel wat te doen geweest; bepalen die toetsen daadwerkelijk of de leerlingen aan de betreffende eindtermen voldoen? Daarnaast vinden sommige AOC's dat ze het net goed voor elkaar hebben en moet het nu weer allemaal anders. Maar er is wel hard aan gewerkt om de kwalificaties binnen de nieuwe structuur beter aan de praktijk te relateren en te baseren op de vraag vanuit het bedrijfsleven. Dit wordt ook beweerd door de SOB-voorzitter (bloemist). Hij voegt wel toe dat er vanwege een te grote hoeveelheid aan eindtermen geclusterd moet worden. Ook bij de AOC Raad is men van mening dat de nieuwe kwalificatiestructuur voldoende aandacht besteedt aan de eisen vanuit het bedrijfsleven, onder andere op het gebied van verkoopvaardigheden. Men is wel van mening dat de AOC's de nieuwe KS heel verschillend oppakten. Zo geeft de beleidsmedewerkster aan dat het 'sommige AOC's niet snel genoeg kon gaan', terwijl andere grote moeite doen om de oude opleidingen in de nieuwe kwalificatiestructuur te doen passen. Maar overall komt er volgens haar beweging in. De AOC Raad directeur stipt nogmaals aan dat de KS altijd achter loopt op de ontwikkelingen die zich in de markt voordoen. Het proces van het opzetten en uitwerken van de KS duurt zo lang dat het eigenlijk niet kán werken. De scholen hebben nu wel meer ruimte gekregen dan binnen de ODC (oude kwalificatiestructuur). De scholen kijken volgens de beleidsmedewerker uit naar een structuur die gebaseerd is op competenties, zodat heel flexibel kan worden ingespeeld op datgene wat de markt in de betreffende regio vraagt. Eigenlijk richten ze zich toch te veel op een landelijke structuur terwijl dat helemaal niet nodig is, er zit namelijk meer ruimte in dan veel AOC's denken.

De beroepspraktijk moet in het kader van de KS2000+ nog meer betrokkenheid tonen (zie communicatie en BPV in een volgende paragraaf). Ook volgens een van de bloemisten (het bestuurslid VBW) wordt binnen de KS duidelijk voldaan aan de eisen en vragen vanuit het bedrijfsleven t.a.v. bedrijfseconomische en marketingvaardigheden. Vooral op niveau 3 en 4 komt dit in de nieuwe KS veel meer uit de verf. Maar omdat trends in het bedrijfsleven zo snel gaan, kan het onderwijs dit niet altijd bijbenen. Daarom worden bij bijv. grotere ketens ook eigen bedrijfsopleidingen opgezet.

De kwalificatiestructuur houdt wel rekening met 'brede inzetbaarheid' door de volgende (drievoudige) kwalificatie:

- Beroepskwalificaties
  - Doorstroomkwalificaties: gericht op doorstroom naar HBO, dus ook elementen gericht op basisvaardigheden zoals economie.
  - Algemeen maatschappelijke kwalificaties: 'burgerschapsvorming'.
- Spanning tussen vakkennis en breed opleiden is aanwezig.

Onderwijskundig

Wat betreft de opmerking dat de opleiding een verzameling certificaten is, deelt het bestuurslid VBW (bloemist) deze mening niet. De branche heeft volgens deze bloemist een verouderd beeld van opleidingen en is niet meegegroeid met het werken in modules en met certificaten. Daarom heeft men niet in de gaten wat er speelt bij de opleidingen en wat de overheid in dit kader eist. Wel zou het wat meer gestroomlijnder mogen worden, er zijn wel te veel certificaten. Bij Aequor kan men zich wel iets bij de stelling voorstellen. De tegenbeweging is meer competentiegericht, geïntegreerd onderwijs. Kennis en vaardigheden worden dan een voorwaarde voor wat je moet **doen** in de bloemenwinkel, daaruit leidt je dus weer af welke kennis en vaardigheden (kwalificaties) nodig zijn. Je komt dan volgens de directeur externe zaken op meer multidisciplinaire, geïntegreerde vraagstukken. Volgens de SOB voorzitter (tevens bloemist) echter, is de KS inderdaad een versnippering geworden. Dat gebeurt nu eenmaal snel in het onderwijs en in de toekomst zal weer clustering nodig zijn. Bij het COB van Aequor is men hier al mee bezig.

Volgens de AOC Raad is het feit dat het op de AOC's aan een gemeenschappelijk gedragen visie ontbreekt, een belemmering. Op de AOC's die voorop lopen zie je dan ook dat men wel vanuit een gezamenlijke visie werkt. De AOC Raad maakt visienota's (betreffen macroniveau), maar kan niet op het niveau van de instelling de visie bepalen. Volgens de SOB-voorzitter (bloemist) wordt een vrij algemeen beeld geschetst in het proefvisitatierapport en zijn er ook AOC's die wat dit betreft heel goed bezig zijn. Het VBW bestuurslid (bloemist) geeft aan dat er vanuit het beroepenveld geen visie is op onderwijs en leren. Op de AOC's is die visie er wel, maar niet gestructureerd of op schrift. Er zijn wel AOC's die dit wel goed doen. Maar bij de rest wordt er veel te veel op *ad hoc* basis beslist, waardoor het moeilijk is om grip te krijgen op de toekomst van het agrarische onderwijs. Binnen de opleidingen bestaat er vaak wel vanuit een soort 'gevoel' visie. Bij Aequor reageert men door aan te geven dat het wetgevend kader van waaruit AOC's opereren hierin een rol speelt. De afgelopen jaren is aan de instellingen meer zelfstandigheid gegeven en hier een landelijke visie aan opleggen is dus niet de bedoeling. Binnen de AOC's is het verschillend. Men kan ook hier wel van 'bovenaf' een visie opleggen, maar het hangt toch van de individuele docenten af of dit gerealiseerd wordt. Volgens Aequor is het visie-probleem betrekkelijk gering. Wel is het zo dat het volgens hen in de aard van het vak besloten ligt dat de vakvaardigheid van de docent een grote rol speelt bij de kwaliteit van de opleiding, en dat op dit gebied verschillen worden geconstateerd.

De toegepaste onderwijsmodellen zijn tamelijk passief. Het is nodig dat radicaal andere onderwijsconcepten worden gebruikt volgens de directeur van de AOC Raad. Zo zou het bedrijf veel meer centraal gesteld moeten worden. Dit gebeurt ook bij de 'voorlopers': de betreffende leerlingen stralen dan ook enorm enthousiasme uit. De problemen die spelen bij het onderwijs zouden (deels) opgelost kunnen worden door nieuwe onderwijstechnologieën toe te passen (directeur AOC Raad). Het onderwijs wordt immers steeds minder plaatsafhankelijk. De school hoeft niet dé plek om te leren te zijn, ICT en afstandsleren kunnen dit (deels) vervangen. Ook bij Aequor ziet men verschillende mogelijkheden voor ICT in het AOC-onderwijs. Scholen moeten volgens de directeur externe zaken en de bedrijfsadviseur eigenlijk meer worden gezien als 'competentiecentra'. Er komen volgens Aequor tegenwoordig wel ICT projecten van de grond. Zo kunnen de schaalproblemen en de werkdruk voor docenten ook overwonnen worden. Sommige scholen zijn dus bezig hieraan te werken. Ze staan ook wel open voor dergelijke voorbeelden, maar omdat 'de tent wel moet

blijven draaien' is er vaak geen capaciteit voor vernieuwingen. De AOC Raad directeur is ook van mening dat áls er grote verbeteringen gemaakt kunnen worden, veel meer mogelijk is op het gebied van 'hoe wordt er geleerd' dan op het gebied van de aansluiting op de praktijk in *inhoudelijke* zin. Hij is ook van mening dat er veel meer mogelijk is met de leerlingen die nu deelnemen aan het onderwijs, terwijl de andere geïnterviewden hier sceptischer over zijn. Zo vindt de SOB voorzitter (bloemist) dat een bepaald niveau moeilijk haalbaar is vanwege de drempelloze instroom. Zelf werkt hij liever met mensen van de HAVO, die hij zelf verder opleidt in zijn zaak. Niet iedereen van de AOC's bezit namelijk de kwaliteiten die men in het bedrijfsleven kan gebruiken. Er moet volgens hem daarom toch meer voorselectie plaatsvinden. Want de instroom is al laag, maar er stromen dus ook nog weinig mensen op de hogere niveaus uit. Hoe lager het niveau, hoe schoolser de benadering van leerlingen, is ook de bloemist die tevens bestuurslid VBW is, van mening. Het onderwijs moet meer doen maar het bedrijfsleven moet meedenken. De BPV kost volgens hem veel tijd als je iemand met te weinig initiatief krijgt. Ook hij is overigens van mening dat de onderwijsmodellen achterhaald zijn. Leerlingen zouden veel meer zelf moeten doen volgens de 'studiehuisconstructie'. Projecten afronden via ICT is ook een mogelijkheid.

Volgens de directeur externe zaken van Aequor is het wel van belang om inzicht te hebben in de bestemming van gediplomeerden, maar moet de preciezere betekenis van de gegevens dan ook duidelijk zijn. Wat betekent het bijvoorbeeld dat 40% van de gediplomeerden na 2 jaar een andere baan heeft? Is dit perse slecht? Misschien leidt de opleiding juist heel breed op. De SOB-voorzitter (bloemist) vindt het zeker nodig dat dit inzicht er komt. De helft van de leerlingen stroomt bijvoorbeeld tijdens het eerste jaar al uit. Dergelijke cijfers gelden misschien in andere sectoren ook wel, maar het is toch goed om te weten wat de reden erachter is. De marktmonitor zal deze redenen ook onderzoeken. Het VBW-bestuurslid (bloemist) maakt de constatering nog breder, namelijk dat er helemaal geen kwaliteitszorg-structuur is op AOC's. Hierdoor kun je eigenlijk ook geen (goede) meerjarenplanning maken.

Uit de documentatie bleek sterk dat er erg weinig gedaan wordt in de zin van feedback door leerlingen. Dit terwijl de respondenten wel van mening zijn dat dit belangrijk is. Volgens het VBW bestuurslid (bloemist) wordt er op een aantal scholen wel echt aandacht aan besteed. Er zou een algemeen beleid moeten zijn. Er wordt te weinig gevraagd om de meningen van de leerlingen en de afdeling wordt ook te weinig gebruikt als medium om manko's te ontdekken.

AOC's bezitten volgens de voorzitter SOB (tevens bloemist) wel de kwaliteit en zijn bezig een inhaalslag te maken, maar de huidige structuur en manier van werken werkt belemmerend. Ook de professionalisering van docenten laat te wensen over. Men zou meer aan bijscholing moeten doen. Als de AOC's niet verbeteren zal het bedrijfsleven volgens hem uiteindelijk zelf met een soort academie gaan komen. Ook het VBW bestuurslid (bloemist) is van mening dat de organisatiestructuur van de AOC's stroperig zijn en dat 'dingen er lang duren'. Scholen moeten volgens hem ook meer openstaan om bedrijfsleven als partner in BPV bij te sturen en bij te scholen. Het in gang zetten van oplossende maatregelen voor alle geconstateerde problemen ontbreekt soms nog wel, maar de signalering heeft ten minste plaatsgevonden.

BPV en Communicatie met bedrijfsleven

De wisselwerking bedrijfsleven-onderwijs is volgens het VBW-bestuurslid (bloemist) aan slijtage onderhevig. Het onderwijs en bedrijfsleven komen van totaal verschillende belevingswerelden. De samenwerking en het op elkaar inspelen leveren volgens deze bloemist steeds meer problemen op. Zo is de voorlichting veel te eenzijdig: deze zou in samenwerking tussen branche en opleidingen moeten plaatsvinden. Ook oud-leerlingen kunnen hierbij betrokken worden, om een reëler beeld van het vak te geven. Het bedrijfsleven neemt nog te weinig verantwoordelijkheid ten opzichte van het onderwijs. De belevingswerelden zijn o.a. zo verschillend omdat de structuur van de lerarenopleiding dit

bevordert. Vroeger bestond de opleiding uit een paar dagen onderwijs en een paar dagen de praktijk in, nu is de agrarisch-pedagogische hogeschool sterk gericht op theorie en weinig op praktische ervaring.

De **beroepspraktijkvorming** is heel belangrijk voor het opdoen van specifieke kennis die in de praktijk nodig is (Aequor, AOC Raad). Het bedrijfsleven heeft nogal hoge verwachtingen van een net afgestudeerde. Men ziet het eerder als iemand die een bepaalde functie moet opvullen in plaats van een starter. Bedrijven moeten daarom bereid zijn te investeren in de BBL: men kan mensen dan opleiden conform die wensen. Terwijl de school, het bedrijf en de leerling in principe in een overeenkomst vast zouden moeten leggen wat de leerling hoe gaat leren en hoe dat wordt begeleid en beoordeeld, ontbreken dat soort afspraken in de praktijk vaak. Dit komt volgens Aequor, (maar ook heel sterk volgens de bloemisten) grotendeels doordat de belevingswerelden van het bedrijfsleven en het onderwijs nog veel te gescheiden zijn. De bedrijfstak is (nog) niet (geheel) op de hoogte van de verplichtingen die voor hen bij de BPV horen. Ook is niet duidelijk of alles wat in de orde zou moeten komen in de BPV, ook daadwerkelijk aan de orde komt. Verantwoordelijkheid, maar ook programmering is een probleem. Dit betreft de vraag wat je in de klas en wat je tijdens de BPV zou moeten doen. De opleidingsbedrijven zullen aan bepaalde criteria moeten voldoen. In het algemeen is meer bewustzijn nodig over het feit dat wanneer een leerling is opgenomen het bedrijf dus deel uit maakt van het onderwijs en hier een verantwoordelijkheid heeft. De certificering van opleidingsbedrijven brengt verschillende reacties te weeg. Eén van de bloemisten denkt dat het op zichzelf wel een goed initiatief is, maar men kan er bijvoorbeeld geen sanctionering aan verbinden. Er zijn weinig erkende bedrijven dus het is de vraag of alle bedrijven die leerlingen hebben ook daadwerkelijk gecertificeerd zijn. De erkenning vindt plaats op basis van gegevens van opleiders, maar het gaat om de eigen interpretatie van het bedrijf m.b.t. die gegevens. Ook is er te weinig terugkoppeling van leerlingen en oud-leerlingen over ervaringen op BPV gebied, maar ook richting docenten. Scholen zeggen de capaciteit niet te hebben om voor alle stagiaires die tegelijkertijd 'de deur uitgaan' individuele afspraken te maken. Dit is echter een kwestie van prioriteit: als leerlingen beter leren tijdens de BPV houd je immers op school meer tijd over. Er wordt, zeker door enkele 'voorlopers' wel aan gewerkt maar er kan meer uit gehaald worden. Als BPV-bieder heb je liever iemand met niveau 3 of 4 (VBW-bestuur, bloemist). De BPV kost (veel) tijd als je bijvoorbeeld mensen met weinig initiatief krijgt. Er is ook een soort desinteresse voor onderwijs bij de ondernemers: deze zijn meestal laaggeschoold. Iedereen kon in het verleden een bloemenzaak beginnen, maar als het bedrijf gaat groeien is er ook behoefte aan managementvaardigheden. Als die vaardigheden ontbreken, is de kans groot dat de zaak uiteindelijk niet boven water blijft. Maar de komende jaren gaat men wel toezien op de kwaliteit van de BPV.

Bedrijven hebben volgens Aequor wel opmerkingen over de communicatie rondom scholen. Er wordt meestal positief gereageerd als de vraag komt of men betrokken zou willen zijn bij examinering of een adviesgroep. Scholen en het bedrijfsleven moeten, bijv. in sectoradviesraden, leren om 'samen aan tafel te zitten'. De rol van sectoradviesraden is belangrijk, het zou dan wel als *kritisch platform* moeten worden gezien en niet als een soort 'supportersclub van de school'. Ook beroepenwedstrijden spelen hier een rol. Hiervoor moeten criteria door het beroepenveld worden benoemd; het is een goede mogelijkheid om te communiceren over de eisen die het vak stelt. Volgens één van de bloemisten zijn er nu 5 of 6 vaktechnische commissies (sectoradviesraden) daadwerkelijk in werking. Volgens de WEB kunnen deze niet centraal worden aangestuurd, maar de AOC Raad vindt toch dat de AOC's zich anders op moeten stellen.

Met de marktmonitor wordt een analyse gemaakt van de innovaties die zich aandienen en door deskundigen bepaald welke van die innovaties relevant zullen zijn. De kwalificatiestructuur of het onderwijs dat hieronder ligt wordt eventueel hierop aangepast. Wat betreft regionale belangen dient hier weer aandacht aan gegeven te worden via de vaktechnische commissies (VC's). Het informele netwerk van AOC's is namelijk meestal

heel goed (AOC Raad), maar een orgaan waarin door het regionale bedrijfsleven met AOC's wordt gesproken over de inhoud van de opleiding ontbreekt tot op heden. VC's worden dus steeds belangrijker voor betere aansluiting tussen AOC's en bedrijfsleven (VBW-bestuurslid, bloemist). In april (2002) is de eerste bijeenkomst (voor de opstart). Vanaf dan is het de bedoeling dat de VC's 4 tot 5 keer per jaar bijeenkomen op de AOC's. Het gaat hier om ondernemers die praten met de school. Beleid van VBW/SOB bereikt via VC's de AOC's en eventueel doorgevoerd in de onderwijsinhoud (voorzitter SOB- bloemist).

In een reactie op de vraag of het onderwijs zich meer op de 'periferie van het beroepenveld' moet richten zegt Aequor dat bloemisten, in plaats van steeds meer naast elkaar in nieuwe niches werken, meer samenwerkingsverbanden aan zouden moeten gaan. Concreet houdt dit bijvoorbeeld in het opereren van bloemisten in ketens met verzekerde aanvoer van bepaalde kwaliteit.

Het bedrijfsleven wil wel snel vooruitgang, maar er is een groot verschil met de structuur van het onderwijs. Daarom botst het regelmatig (qua mentaliteit). Ook gaat het onderwijs er vaak vanuit dat het bedrijfsleven van alles op de hoogte is. Het bedrijfsleven wil wel betrokken worden bij de BPV bijvoorbeeld, maar men is vaak niet in didactische zin in staat om dat te kunnen. Dus daar moeten initiatieven worden genomen (bloemist, VBW-bestuur).

Tot slot is de voorzitter SOB (tevens bloemist) van mening dat het bedrijfsleven vanwege twijfels over de kwaliteit meer betrokken zou moeten zijn bij toetsing. De AOC Raad spreekt echter tegen dat het bedrijfsleven meer bij toetsing betrokken zou moeten worden. Dit omdat men in het bedrijfsleven te weinig zicht heeft op wat toetsing precies inhoudt.